

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально–науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

_____ Олег ШЕРЕМЕТ
(підпис) (ім'я та прізвище)

«__» _____ 2024 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Лада ШПІНЯН
(підпис) (ім'я та прізвище)

«__» _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності _____ 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо–професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
на тему: **Нетрадиційні послуги комерційних банків**

Виконав: здобувачка 4 курсу, групи ФІ-4-14

_____ Друзь Діана Валеріївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Керівник: _____ Бойко Світлана Василівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Рецензент _____ _____
(ім'я та прізвище) (підпис)

Я, як здобувач (ка) Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавав (ла) і не одержував (ла) незарядженої допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач (ка) _____
(підпис)

Київ – 2024 р.

активів банківської групи АТ «ОТП Банк», %, табл.2.6. Аналіз доходів банківської групи АТ «ОТП Банк», табл.2.7. Аналіз витрат банківської групи АТ «ОТП Банк», табл.2.8. Аналіз фінансових результатів банківської групи АТ «ОТП Банк», рис. 2.1. Рентабельність активів банківської групи АТ «ОТП Банк», табл.2.9. Аналіз результатів від нетрадиційних послуг АТ «ОТП Банк», Рис. 3.2. Процедура оцінки диверсифікації нетрадиційних послуг АТ «ОТП Банк», табл. 3.4. Витрати за банківськими послугами, тис. грн .

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Бойко С.В.		
II	Бойко С.В.		
III	Бойко С.В.		

7. Дата видачі завдання _____ 19 грудня 2023 року _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви, отримання завдання і узгодження плану з керівником	05.12.2023	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	до 15.04.2024	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	до 03. 05.2024	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	до 24.05.2024	
5	Оформлення роботи і подання керівникові для проходження попереднього захисту	до 31.05.2024	
6	Попередній захист	03.06.2024	
7	Доопрацювання кваліфікаційної роботи після попереднього захисту, проходження перевірки на плагіат , узгодження змісту доповіді та презентації з керівником, отримання відзивів на роботу	до 01.06.2023	
8	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	07.06.2024	

Здобувач

_____ Друзь Д.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ Бойко С.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Друзь Д. В. «Нетрадиційні послуги комерційних банків»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2024.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню надання нетрадиційних послуг комерційними банками України та обґрунтуванню перспектив активізації удосконалення.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано завдання дослідження.

У першому розділі узагальнено теоретичні аспекти надання банківських послуг та їх історичний розвиток з виокремленням нетрадиційних банківських послуг.

У другому розділі проведено оцінку фінансового стану та оцінку надання АТ «ОТП Банк» банківських послуг, в тому числі нетрадиційних банківських послуг.

У третьому розділі обґрунтовано перспективи активізації нетрадиційних банківських послуг.

Ключові слова: банк, банківські послуги, нетрадиційні банківські послуги, факторинг, лізинг, операції з валютою,

SUMMARY

Druz D. V. «Non-traditional services of commercial banks»

Qualification work for obtaining a bachelor degree in the specialty 072 Finance, banking and insurance. National University of Food Technologies, Kyiv, 2024.

The qualification work is dedicated to the study of the provision of non-traditional services by commercial banks of Ukraine and the substantiation of the prospects for activation of improvement.

The work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of used sources and appendices.

The introduction substantiates the relevance of the topic and formulates the task of the research.

The first chapter summarizes the theoretical aspects of the provision of banking services and their historical development, highlighting non-traditional banking services.

In the second section, an assessment of the financial condition and assessment of the provision of banking services, including non-traditional banking services, by JSC «OTP Bank» was carried out.

The third chapter substantiates the prospects for the activation of non-traditional banking services.

Key words: *bank, banking services, non-traditional banking services, factoring, leasing, currency transactions.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ НАДАННЯ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ.....	7
1.1. Поняття банківських послуг та їх історичний розвиток.....	7
1.2. Класифікація банківських послуг та операцій.....	11
1.3. Особливості та принципи нетрадиційних банківських послуг.....	16
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА НАДАННЯ АТ «ОТП БАНК» БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ.....	20
2.1. Загальна характеристика АТ «ОТП Банк».....	20
2.2. Оцінка фінансового стану АТ «ОТП Банк».....	23
2.3. Оцінка ефективності надання банківських послуг та особливості надання нетрадиційних банківських послуг.....	36
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ АКТИВІЗАЦІЇ НЕТРАДИЦІЙНИХ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ.....	43
3.1. Напрями розвитку банківських послуг в умовах цифровізації ринку банківських послуг.....	43
3.2. Активізація та диверсифікація нетрадиційних послуг АТ «ОТП Банк»	52
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Наразі, коли воєнний стан в Україні чинить негативний вплив на економічну діяльність в нашій державі та у світі, банківська система також відчуває загрози для подальшого розвитку. Обмеження, з якими зіткнулися суб'єкти господарювання та домогосподарства, призводять до зниження ділової активності, обмеження та порушення економічних зв'язків між країнами та суб'єктами господарювання, падіння доходів, відтоку капіталу, що позначається і на показниках банківських установ та інколи робить неможливим надання клієнтам традиційних банківських послуг.

Все це зумовлює обрання комерційними банками стратегій розвитку, зорієнтованих на нетрадиційні банківські послуги, що забезпечить доступ клієнтів банків до банківських послуг, збереже та підвищить конкурентні позиції банків. Тому актуальності набуває розширення переліку нетрадиційних послуг та конкурентними будуть ті банківські установи, які забезпечать доступ до сучасних нетрадиційних послуг.

Теоретичним надбанням в дослідженні діяльності банківських установ, в томі числі надання банками нетрадиційних банківських послуг є наукові праці як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, зокрема Адаменко М. В., Бойко С.В., Ганзюк С.М., Дзера О. В., Дроботя Я.А., Жаворонок А. В., Левкович О. В., Лисенок О. В., Пасічник І. В., Реверчук С. К., Рудан В. Я., Шірінян А. С., Шірінян Л. В. та ін.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційна роботи є дослідження надання нетрадиційних послуг комерційними банками України та обґрунтуванню перспектив активізації удосконалення.

Для досягнення поставленої мети визначено та розв'язано такі завдання:

- дослідити сутність банківських послуг та їх історичний розвиток;
- узагальнити види діяльності банків та банківські послуги;

- з'ясувати особливості та принципи нетрадиційних банківських послуг;
- оцінити фінансовий стан комерційного банку;
- оцінити ефективності надання банківських послуг та особливості надання нетрадиційних банківських послуг;
- обґрунтувати напрями розвитку банківських послуг в умовах цифровізації ринку банківських послуг;
- визначити напрями активізація та диверсифікація нетрадиційних послуг АТ «ОТП Банк».

Об'єктом дослідження є діяльність комерційних банків України, в тому числі надання нетрадиційних банківських послуг.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні засади та практичні аспекти надання нетрадиційних банківських послуг.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів, що застосовуються у пізнанні соціально-економічних процесів і явищ, а саме: монографічний – при систематизації існуючих поглядів на суть та класифікацію операцій та послуг комерційних банків; наукового узагальнення, порівняння – при обґрунтуванні теоретичних засад діяльності банків, банківських послуг, основних положень оцінки діяльності банків; індукції та дедукції, аналізу і синтезу – при обґрунтуванні покращення діяльності банків України та цифровізації ринку банківських послуг; графічний та табличний – при аналізі динаміки та структури показників діяльності комерційного банку; інші методи і сучасні прийоми фінансового аналізу з використанням комп'ютерної техніки.

Інформаційною основою роботи стали наукові праці закордонних і вітчизняних авторів з дослідження банківської діяльності; закони України та нормативно-правові акти Національного банку України; офіційна статистична Національного банку України про стан банківської системи; основні показники діяльності та фінансова звітність банківської групи АТ «ОТП Банк».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ НАДАННЯ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

1.1. Поняття банківських послуг та їх історичний розвиток

Історія розвитку банківської справи тісно пов'язана з історією діяльності банків та виникненням грошей. На жаль, немає достовірних відомостей про виникнення перших кредитних установ і характер здійснюваних ними позичкових операцій. Однак історичні дані свідчать, що перші банківські операції з обміну грошей існували ще за дві тисячі років до нашої ери у Стародавній Греції (IV ст. до н.е.), у Стародавньому Вавилоні (VI ст. до н.е.), у Стародавньому Єгипті та Римі. Однак з класичних банківських операцій починають формуватися нетрадиційні банківські операції, до яких першочергово відносили операції з дорогоцінними металами, далі розвивалися історичні форми лізингу та факторингу. Загалом розвиток нетрадиційних банківських послуг пов'язаний з історичним етапом становлення самої банківської системи в межах національних економік багатьох країн.

До основних причин виникнення нетрадиційних банківських послуг за науковим доробком Жаворонока А.В. та Вікнянської А.О. [20, с. 259-260] є такі:

- зниження рівня дохідності традиційних банківських послуг;
- збільшення конкуренції між банками та небанківськими фінансово-кредитними установами, щодо надання банківських послуг та необхідність запровадження нових банківських послуг;
- розширення переліку банківських послуг для залучення нових клієнтів;
- необхідність підвищення якості обслуговування своїх клієнтів комерційними банками;

- відновлення довіри населення до банківської системи загалом;
- диверсфікація банківських доходів шляхом збільшення у них частки непроцентних доходів, включаючи комісійні доходи;
- необхідність підвищення фінансової стійкості, платоспроможності ліквідності банку.

Таким чином, основними причинами виникнення та розвитку нетрадиційних банківських послуг є взаємозв'язок між такими показниками та явищами як доходи банку, конкуренція на ринку банківських послуг, якість надання банківських послуг. Можна стверджувати, що класичні банківські послуги сформувалися декілька століть тому і всі нові банківські послуги будуть вважатися нетрадиційними.

Уперше визначення поняття «банк» з'явилося в Законі України «Про банки і банківську діяльність» [2], відповідно до ст. 3 якого банки визначалися як установи, функцією яких було кредитування суб'єктів господарської діяльності та громадян за рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, населення та інших кредитних ресурсів, касове та розрахункове обслуговування народного господарства, виконання валютних та інших банківських операцій.

У 1993 році до Закону [2] вносяться зміни та доповнення, згідно з якими заборонялося небанківським фінансовим установам відкривати рахунки, приймати вклади, здійснювати розрахунки та кредитування. Тобто це вважалося суто банківською діяльністю, тому займатися нею іншим фінансовим установам не дозволялося. Але й ці зміни та доповнення остаточно не вирішували питання про те, що ж розуміє під поняттям «банк» українське законодавство. Чи це установа, яка виконує названі вище чотири операції, що заборонені для небанківських установ, чи тільки одну з них, чи будь-яку з 16 операцій, перелічених у ст.3 Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 20 березня 1991 р.

Так, американський учений П. Роуз характеризує банк як фінансовий інститут, який пропонує широкий спектр послуг [29, с. 3]. Після аналізу різних поглядів щодо сутності банку вчені-економісти дійшли висновку, що банк – це

«особливе кредитно-фінансове підприємство, яке здійснює різноманітні операції, зокрема виконує основні базові функції, в процесі виконання яких, а також із приводу привласнення наявних у нього активів, виникає певна сукупність виробничих відносин між різними економічними суб'єктами з метою отримання доходів, передусім привласнення прибутків» [25, с. 7].

Т. В. Савелко вважає, що «банк є фінансовою установою, яка на підставі ліцензії НБУ має виняткове право здійснювати в сукупності депозитні, кредитні та розрахункові операції. Особливість банку в порівнянні з іншими фінансовими установами полягає в тому, що банк є основним фінансовим інститутом, який покликаний здійснювати банківську діяльність, що має виключний характер» [31, с. 35].

Згідно з системним підходом банк – це суб'єкт господарювання, який задіяний у фінансово-кредитній системі країни, ризикова діяльність якого спрямована на задоволення потреб різних верств населення в сфері розрахунково-кредитних відносин [30, с. 859]. Системний підхід до визначення сутності банку обґрунтовує Н.Ю. Мельничук.

Таким чином, можна зробити висновок, що до головних ознак банку належать такі:

- банк як суб'єкт господарювання може бути державною установою або суб'єктом комерційної діяльності, спрямованої на отримання прибутку;
- банк створюється у формі відкритого акціонерного товариства або кооперативного банку;
- банк не просто здійснює банківські операції, а в сукупності здійснює такі банківські операції, як депозитні, кредитні та розрахункові;
- банк зобов'язаний мати статутний фонд (капітал);
- банк володіє спеціальною компетенцією, тобто він отримує прибуток тільки шляхом здійснення визначених операцій;
- банк діє на підставі ліцензії, виданої НБУ;
- банк виступає ключовим елементом банківської системи [2].

На основі визначення сутності банку можна визначити суть поняття «банківська послуга». Підходи до визначення сутності поняття «банківська послуга» наведено нижче:

– «банківська послуга– це різновид фінансової послуги, складова частина банківського продукту, яка надається як самостійно, так і за допомогою здійснення необхідних банківських операцій в інтересах та з метою задоволення певних фінансових потреб різних категорій клієнтів– споживачів цих послуг у сфері грошово-кредитних відносин без залучення додаткових резервів (а також без ризику втрати активів банку), результатом якої для банку буде отримання доходу у вигляді процента (комісії)» [27, с. 128];

– «банківські послуги за своєю природою є нематеріальними, абстрактними, тобто не мають конкретної товарної форми і набувають реальних рис через майнові договірні відносини» [14, с. 32],

– «банківські послуги – це діяльність банку, направлена на супроводження та оптимальне виконання банківських операцій» [14, с. 33],

– «... банківської послуги – це вид фінансової послуги, що залежить від тої чи іншої функції банківської діяльності, та здійснюється виключно банками за допомогою банківських операцій, які спрямовані на задоволення потреб споживачів» [23, с. 230],

– «банківська послуга є діяльністю, яку здійснює комерційний банк для задоволення потреб своїх клієнтів та забезпечення власної прибутковості» [5],

– «банківську послугу можна визначити як комплексний результат діяльності банку із максимального задоволення зростаючих із часом вимог клієнта при проведенні банківських операцій або із залучення тимчасово вільних ресурсів, спрямована на одержання прибутку» [34, с. 29],

– «банківська послуга – нематеріальної форми кінцевий результат діяльності банку відносно обслуговування клієнтів, сутність якого полягає у реалізації сукупності практичних дій операційної діяльності, спрямованих на задоволення потреб споживачів банківської послуги з метою отримання прибутку» [19, с. 161].

Е. А. Шірінян, Л. В. Шірінян зазначають: «повне тлумачення поняття

«банківських послуг» спирається на широкий спектр банківських операцій, яке охоплює повну класифікацію за СОТ» [33, с. 113]. Повний перелік банківських послуг був роз'яснений СОТ у 1995 році у тексті ГАТС, «згідно з яким до вже наведених банківських послуг слід додати також фінансовий лізинг, послуги з оплати та переказу коштів, послуги з надання гарантій та поручительства, участь в емісії цінних паперів, брокерські послуги на грошовому ринку, управління активами, інвестиціями, пенсійним фондом, опікунське зберігання, депозитарні та трастові послуги, розрахунково-клірингові послуги, надання та передачу фінансової інформації, обробку фінансових даних постачальників інших фінансових послуг, консультативні, посередницькі та інші допоміжні фінансові послуги по всіх зазначених вище видах діяльності» [37].

Отже, банківська послуга – нематеріальної форми кінцевий результат діяльності банку відносно обслуговування клієнтів, сутність якого полягає у реалізації сукупності практичних дій операційної діяльності, спрямованих на задоволення потреб споживачів банківської послуги з метою отримання прибутку.

1.2. Класифікація банківських послуг та операцій

Реалізація банками своїх функцій передбачає наявність в їхньому розпорядженні банківських продуктів, які необхідні для здійснення відповідних банківських операцій. Банк має право надавати банківські та інші фінансові послуги (крім послуг у сфері страхування), а також здійснювати іншу діяльність (рис. 1.2) як у національній, так і в іноземній валюті. Банк має право здійснювати банківську діяльність на підставі банківської ліцензії шляхом надання банківських послуг.

За економічною сутністю всі операції комерційних банків можуть бути класифіковані як: активні; пасивні; комісійно-посередницькі.

Активні операції – це операції з розміщення банками власного капіталу та залучених ресурсів з метою отримання доходу, забезпечення діяльності й

підтримання необхідного рівня ліквідності (кредитні, засновницькі, інвестиційні, міжбанківські).

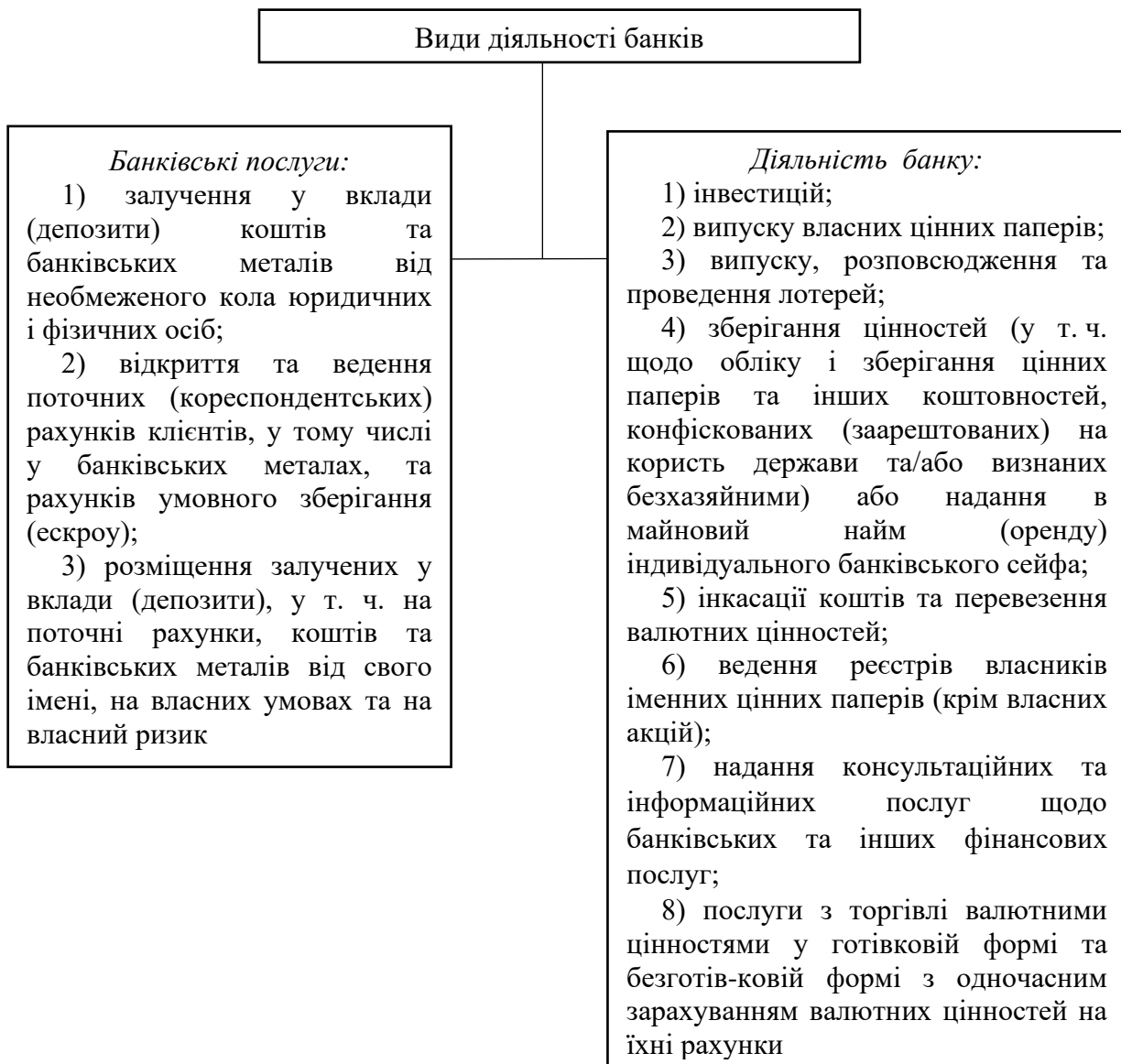

Рис. 1.2. Види діяльності банків відповідно до статті 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [2]

До активних операцій банку, за цією класифікацією, належать: операції з вкладенням банківських ресурсів у грошові кошти в готівковій і безготівковій формах з метою підтримання ліквідності банків; розрахункові операції, пов'язані з платежами клієнтів; касові операції з прийманням і видаванням готівки; кредитні операції, пов'язані з наданням кредитів різних форм і видів юридичним, фізичним особам, банкам; інвестиційні операції з вкладанням банківських ресурсів у цінні папери (акції, державні та корпоративні облігації)

на тривалий строк; фондові операції з купівлі-продажу цінних паперів; валютні операції з купівлі-продажу іноземної валюти на внутрішньому та міжнародному валютному ринках; депозитні операції з розміщення тимчасово вільних ресурсів банку в депозити НБУ та в інших банках; операції з купівлі-продажу банківських металів на внутрішньому та міжнародному валютних ринках; операції з придбання основних засобів, матеріальних та нематеріальних активів [10, с. 155].

Пасивні операції пов'язані з формуванням власного капіталу та ресурсної бази банку, забезпечують проведення активних операцій з метою досягнення запланованих показників дохідності та є запорукою ліквідності й платоспроможності. До пасивних операцій належать емісійні, депозитні та міжбанківські операції (у частині отриманих позик).

Комісійно-посередницькі послуги – це операції консультативного характеру, що виконуються банками за рахунок їх високої інформативності, глибоких професійних знань персоналу, володіння новітніми технологіями, а також операції, де банки діють за рахунок та в інтересах клієнтів. До цієї групи включені операції, які приносять банкам дохід, але не потребують додаткового залучення та використання наявних ресурсів. Водночас багато операцій можуть виступати в ролі як активних, так і пасивних. Наприклад, залучення коштів на депозит вважається пасивною операцією, оскільки збільшує ресурсну базу банку. Разом із тим отримані на депозит кошти розміщуються у вигляді залишку на кореспондентському рахунку в центральному банку або в операційній касі банку, що, безумовно, є активною операцією.

Серед українських та зарубіжних вчених немає єдиного підходу щодо класифікації банківських продуктів. Т. Савелко наводить класифікацію продуктів банку згідно зі спрямованістю на задоволення потреб клієнта. Так, банківські продукти за цією класифікацією поділяються на три рівні [31].

Перший рівень – це основні банківські продукти, які в дійсності купує клієнт. Вони, як правило, утворюють базовий асортимент банку: кредитування, залучення депозитів, розрахунково-касове обслуговування клієнтів та ін.

Другий рівень – банківські продукти в реальному виконанні, тобто поточний асортимент банку. Такий асортимент постійно розвивається, не змінюючи базових напрямів функціонування банку. Реалізація поточного асортименту спрямована на перетворення випадкового клієнта на постійного, стимулювання його до користування якнайбільшою кількістю продуктів банку.

Третій рівень – розширені банківські продукти, спрямовані на формування дружніх відносин з клієнтом, надання йому різнобічної допомоги [31].

Однак така класифікація є досить вузькою, оскільки не показує широту асортименту продуктів банківської установи та взаємозалежність між банківськими продуктами та по слугами.

Кожній класифікаційній ознаці відповідає певний вид банківського продукту, але до кожного виду відносяться певні складові. Отже, перейдемо до розкриття кожного виду банківських продуктів.

Класифікація банківських продуктів згідно характеру наданих послуг:

1. Банківські продукти, що призводять приросту ресурсів банку:

- ощадний внесок, терміновий внесок (депозит), внесок до запитання (онкольний депозит), внесок у дорогоцінних металах;
- індивідуальне довірче управління, сертифікат пайової участі;
- брокерське обслуговування, інтернет-брокер, посередництво в купівлі-продажу дорогоцінних металів, готівкової і безготівкової іноземної валюти.

2. Банківські продукти з мобілізації ресурсів для клієнта:

- кредит, кредитна лінія, овердрафт, іпотечний кредит, споживчий кредит, МБК;
- оперативний лізинг, фінансовий лізинг тощо;
- факторинг із правом регресу, факторинг без права регресу (форфейтинг) тощо;
- андерайтинг;
- репо, купівля-продаж цінних паперів;
- банківська гарантія, поручительство, аваль.

3. Банківські продукти з РКО клієнта:

– розрахунковий рахунок, «зарплатні» проекти, банківські карти, акредитив, інкасо;

– векселі, застави, розрахункові і дорожні чеки;

– Western Union, Money Gram тощо;

4. Банківські продукти щодо зберігання та обчислення цінностей клієнта:

– індивідуальний банківський сейф (осередок);

– ведення рахунку депо;

– ведення реєстру власників цінних паперів.

5. Банківські продукти консультаційного характеру:

– консалтинг, інформаційне забезпечення, правовий супровід торговельного контракту;

– оцінка нерухомості, оцінка застави.

Положення Господарського кодексу України визначають основні види банківських операцій є депозитні, розрахункові, кредитні, факторингові та лізингові операції. Характеристика основних банківських операцій відповідно до положень Господарського кодексу України [1] наведена у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Характеристика основних банківських операцій [1]

Операція	Характеристика
1	2
Депозитні операції	полягають у залученні коштів у вклади та розміщення ощадних (депозитних) сертифікатів. Депозити утворюються за рахунок коштів у готівковій або у безготівковій формі, у гривнях або в іноземній валюті, що розміщені юридичними особами чи громадянами (клієнтами) на їх рахунках у банку на договірних засадах на певний строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства та умов договору
Розрахункові операції	спрямовані на забезпечення взаємних розрахунків між учасниками господарських відносин, а також інших розрахунків у фінансовій сфері
Кредитні операції	полягають у розміщенні банками від свого імені, на власних умовах та на власний ризик залучених коштів юридичних осіб (позичальників) та громадян. Кредити, які надаються банками, розрізняються за: строками користування; способом забезпечення; ступенем ризику; методами надання; строками погашення; іншими умовами надання, користування або погашення
Факторингові	фінансування під відступлення права грошової вимоги), за яким банк

операції	передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони за плату, а друга сторона відступає або зобов'язується відступити банку своє право грошової вимоги до третьої особи
Лізингові операції	придбавати за власні кошти банком засобів виробництва для передачі їх у лізинг

Банк самостійно встановлює процентні ставки та комісійну винагороду за надані послуги. Банкам забороняється діяльність у сфері матеріального виробництва, торгівлі (за винятком реалізації пам'ятних, ювілейних і інвестиційних монет) та страхування, крім виконання функцій страхового посередника.

Отже, сучасні банки являють собою самостійні господарюючі суб'єкти, які здійснюють досить широке коло різноманітних операцій. Результати здійснення таких операцій пов'язані із наданням кредитів, гарантій, поручительств, консультацій, управлінням майном і здійсненням розрахунків. Крім того, важливим результатом діяльності банків є формування грошової маси в економіці.

1.3. Особливості та принципи нетрадиційних банківських послуг

За специфікою надання банківських послуг їх прийнято поділяти на традиційні та нетрадиційні. Дискусійним залишається розподіл банківських послуг за даною ознакою.

Шпильовий В. А. вважає, що «нетрадиційні послуги – такі, що раніше не належали до характеристик банківських послуг, з'явилися відносно недавно – гарантійні, брокерські, трастові (довірчі), консалтингові та інші» [34, с. 29], однак історичних періодів автор визначення не вказує та нетрадиційні послуги пов'язує із сучасністю та інноваційністю. Безперечно, що так само, як всі інноваційні продукти, у порівнянні з традиційним банківським обслуговуванням нетрадиційні банківські послуги, зокрема — телебанкінг, мобільний банкінг, інтернет-банкінг тощо.

Жаворонок А. пропонує таке визначення: «нетрадиційна банківська послуга – це кінцевий результат обслуговування клієнтів банківською

установою, сутність якого полягає у реалізації сукупності практичних дій операційної діяльності, спрямованих на задоволення потреб споживачів та отримання прибутку, в основу якого покладено інноваційний характер та нові технології процедури здійснення» [19, с. 163]. Жаворонок А. В. до нетрадиційні послуги з усього переліку послуг банківських установ відносить наступні: «лізинг; факторинг; трастові послуги; гарантії та поручительства; дистанційне обслуговування; консультаційні послуги; інформаційні послуги» [16, с. 169].

Дроботя Я.А. до нетрадиційних банківських послуг відносить три групи банківських послуг:

- послуги, що пов'язані з управлінням майном: випуск власних цінних паперів, трастові послуги, надання консультаційних та інформаційних послуг [15, с. 34],

- послуги, що пов'язані із наданням кредитних ресурсів: гарантійні послуги, форфейтинг, факторинг, лізинг [15, с. 35]

- послуги, що пов'язані з залученням інтернет мережі: фінансовий мобільний супермаркет, мобільний банкінг [15, с. 37].

У підручнику «Банківська система» за ред. проф. Л. В. Шірінян до нетрадиційних банківських послуг та операцій віднесено:

- операції з боргами та платежами-вимогами (довірчі й орендні операції з управління майном і фондovими цінностями);

- створення платіжних засобів (приміром, on-line інтернет-банкінг);

- операції з дорогоцінними металами [6, с. 28].

Ганзюк С.М. та ін. серед нетрадиційних послуг комерційних банків, що активно використовуються в Україні, «слід виділити:

- Інтернет-банкінг, телефонний банкінг, відео-банкінг;

- безкарткові розрахунки через мобільний телефон;

- режим роботи «24/7»;

- електронна решта: решта в копійках переводиться на рахунок чи поповнює мобільний телефон клієнта;

- торговий еквайринг: дає змогу торгово-сервісним підприємствам приймати в оплату за свої товари та послуги банківські платіжні картки;

- факторинг: різновид торговельно-комерційної операції, яка поєднується з кредитуванням його дебіторської заборгованості;

- форфейтинг: форма коротко- і середньо-строкового кредитування зовнішньоекономічних операцій шляхом купівлі комерційним банком векселів, акцептованих імпортером, тобто експортер переуступає банку свої вимоги до покупця;

- центри самообслуговування;

- лізингові операції: оренда машин, устаткування, транспортних засобів, споруд виробничого призначення;

- кеш-менеджмент — комплекс послуг, які пропонують комерційні банки, що дає змогу клієнтам зменшити витрати й ефективно управляти своїми фінансовими потоками» [13, с. 298].

До найбільш важливих принципів надання нетрадиційних послуг комерційними банками, на думку Жаворонока А. В., є такі: «системності, науковості, інформаційної прозорості, обґрунтованості, результативності, перспективності, ефективності, суголосності інтересів, цілеспрямованості» [18, с. 181].

Принцип системності надання нетрадиційних послуг полягає в тому, що комерційний банк слід розглядати як єдину систему, цілісний об'єкт, а наданням нетрадиційних послуг доповнює традиційні послуги узгоджено.

Принцип науковості надання нетрадиційних послуг полягає в обґрунтуванні наукою нетрадиційних банківських послуг. Цей принцип також дозволяє здійснювати аналіз і прогнозування, в тому числі із застосуванням економіко-математичного прогнозування.

Принцип інформаційної прозорості надання нетрадиційних послуг полягає в «необхідності забезпечення траспарентності його впровадження, що може бути забезпечене лише через підвищення вимог до прозорості діяльності банків, використання ними сучасних інформаційних технологій та впровадження нових моделей інформування регуляторів і клієнтів про власну роботу» [18, с. 182].

Принцип обґрунтованості надання нетрадиційних послуг полягає в обґрунтованні з позиції використання його методів, інструментів, доцільності використання окремих з них у різних ситуаціях.

Принцип результативності визначає, що нетрадиційні послуги мають сприяти виникненню позитивних результатів, у тому числі фінансових як для діяльності банківських установ, так і для їх клієнтів.

Принцип перспективності надання нетрадиційних послуг базується на положенні, що такі послуги повинні мати ефект від дії яких повинен бути не лише короткостроковим, але і мати тривалу дію. Такий підхід дозволяє сформулювати дієву довгострокову стратегію розвитку комерційного банку та посилювати його конкурентні позиції.

Принцип ефективності нетрадиційних послуг полягає у формуванні ефекту, наприклад, підвищення показників роботи банків, якості обслуговування клієнтів, задоволення їх потреб у відповідних послугах.

Принцип цілеспрямованості надання нетрадиційних послуг базується на положенні, що активізація ринку нетрадиційних банківських послуг повинна мати свою чітко окреслену мету, яку можна загалом виміряти за допомогою кількісних і якісних показників.

Отже, нетрадиційна банківська послуга – сукупність практичних дій операційної діяльності, спрямованих на задоволення потреб споживачів та отримання прибутку, в основу якого покладено інноваційний характер та нові технології процедури здійснення. До нетрадиційні послуги з усього переліку послуг банківських установ відноситься наступні: «лізинг; факторинг; трастові послуги; гарантії та поручительства; дистанційне обслуговування; консультаційні послуги; інформаційні послуги.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА НАДАННЯ АТ «ОТП БАНК» БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

2.1. Загальна характеристика АТ «ОТП Банк»

АТ «ОТП Банк» є комерційним банком зі 100% іноземним капіталом, що дозволено для функціонування чинним банківським законодавством. 1 червня 2006 року було підписано угоду про продаж 100% акцій угорському Відкритому акціонерному товариству «Національний Ощадний і Комерційний Банк» (надалі - «ОТР Bank Plc.»). Материнський Банк ОТР Bank Plc. є універсальним банком з повним спектром послуг для корпоративних і приватних клієнтів.

ОТП Група є провідною фінансовою групою на угорському банківському ринку, яка надає послуги у сфері страхування, нерухомості, факторингу, лізингу та управління інвестиційними та пенсійними фондами. ОТР Bank Plc. був заснований в 1949 році як державний ощадний банк. Наприкінці 1990 року банк було реорганізовано в публічну компанію з обмеженою відповідальністю та перейменовано у Національний Ощадний і Комерційний банк.

ОТР Group є одним із найнадійніших фінансових інститутів на ринках Центральної та Східної Європи, що фокусується на обслуговуванні і задовольняє усі потреби приватних та корпоративних клієнтів у фінансових послугах завдяки універсальній бізнес-моделі. Належність АТ «ОТП Банк» до ОТР Group забезпечує високі стандарти надання споживачам банківських послуг та інших фінансових послуг, що відповідають європейським стандартам якості, також належність АТ «ОТП Банк» до відповідної групи створює додаткові можливості залучення фінансових ресурсів на міжнародних ринках капіталу через посередництво материнської групи.

Акціонерами ОТР Group виступають угорські інвестори (48.83%), іноземні компанії та приватні особи, міжнародні організації (50.57%), співробітники ОТР Group (0,55%) та урядові організації (0,05%).

Діяльність АТ «ОТП Банк» здійснюється не відокремлено, а у складі банківської групи зі складом кредитно-інвестиційної підгрупи (табл. 2.1), до якої входять:

Таблиця 2.1

Характеристика банківської групи АТ «ОТП Банк»

	Країна здійснення діяльності	Засновник, акціонери	Статутний капітал, грн	Вид діяльності
АТ «ОТП Банк»	Україна	OTP Bank Nyrt. (OTP Bank PLC.)	6 186 023 111	Банківська діяльність
ТОВ «ОТП Лізинг»	Україна	OTP Bank Nyrt. (OTP Bank PLC.) – 60%, ЗАТ «Банк вексельних та майнових інвестицій «Меркантіл» - 40%	45 495 340	Фінансова оренда
ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал»	Україна	ЗАТ «ОТП Фанд менеджмент» – 90,10%, АТ «ОТП Банк» – 9,9 %	10 000 000	Інвестиційна діяльність
Відкритий пенсійний фонд «ОТП Пенсія»	Україна	ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал»	0	Недержавне пенсійне забезпечення
Недержавний пенсійний фонд «Відкритий пенсійний фонд «ФріФлайт»	Україна	ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал»	0	Недержавне пенсійне забезпечення

Джерело: дані АТ «ОТП Банк»

- - АТ «ОТП БАНК» як універсальний комерційний банк, що здійснює діяльність у межах банківської системи країни та займає провідні позиції. Метою діяльності банку як основної фінансової установи, діяльність якої покладено в основі банківської групи АТ «ОТП Банк» є надання повного кола банківських та інших фінансових послуг (крім страхування) в рамках банківської ліцензії та одержання прибутку в інтересах акціонера, а також надання послуг шляхом здійснення професійної діяльності на ринках капіталу на підставі ліцензій, що видаються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку,

- ТОВ «ОТП Лізинг» (заснування у 2008 р., основна діяльність компанії полягає в операціях з фінансової оренди. Компанія здійснює діяльність на

підставі ліцензії, виданої Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України 31 липня 2008 року.);

ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал» (заснування у 2007 р., основна діяльність компанії полягає в управлінні інвестиційними фондами. Компанія має ліцензію Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України на здійснення діяльності з управління активами інституційних інвесторів серії АД №075876. Часткою 90.1% у ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал» володіє ЗАТ «ОТП Фанд менеджмент Пте.Лтд» (ОТР Alapkezelo Zrt), юридична особа, яка зареєстрована відповідно до законодавства Угорщини та входить до банківської групи ОТР Bank Plc., а часткою у 9,9% володіє АТ «ОТП Банк»);

- Відкритий пенсійний фонд «ОТП Пенсія» (заснування у 2008 р., одноосібним засновником є компанія ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал». Компанія має свідоцтво про державну реєстрацію серії А01 №374304 та свідоцтво про реєстрацію фінансової установи серії ПФ №116, видане Держфінпослуг 26 березня 2009 року). Фонд був створений з метою накопичення пенсійних коштів на користь фізичних осіб, незалежно від місця та характеру їх роботи, для подальшого управління ними, інвестування з отриманням доходу на користь учасників та здійснення пенсійних виплат;

- Недержавний пенсійний фонд «Відкритий пенсійний фонд «ФріФлайт» (заснування у 2007 р.). Недержавний пенсійний фонд «Відкритий пенсійний фонд «ФріФлайт» створено Науково-виробничим підприємством «Укрпромінвест». В серпні 2017 році фонд було передано під управління компанії ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал». Предметом діяльності фонду «ФріФлайт» є сукупність організаційних, юридичних та інших передбачених чинним законодавством України дій, спрямованих на здійснення недержавного пенсійного забезпечення учасників фонду з метою отримання ними додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат.

АТ «ОТР Банк» був власником 100% частки в статутному капіталі ТОВ «ОТП Факторинг Україна». Дана компанія не входить до складу

банківської групи згідно з рішеннями Національного банку України про затвердження структури власності та, відповідно, не враховувалась при складанні консолідованої фінансової звітності.

АТ «ОТР Банк» пропонує клієнтам найкращий сервіс і послуги, серед яких кредитні й депозитні продукти, страхування, управління активами, лізинг і факторинг, корпоративний та інвестиційний банкінг. У 2023 р. АТ «ОТР Банк» продовжив підтримку української економіки, обслуговування роздрібного та корпоративного сегменту. Банк також реалізує стратегію інвестування в ІТ-сферу та диджиталізацію клієнтських сервісів для приватних і корпоративних клієнтів

За показниками статутного капіталу можна визначити, що фінансовий потенціал найбільший сформовано у АТ «ОТП Банк» та ТОВ «ОТП Лізинг», а також у сукупності (єдності) фінансові компанії дають можливість надавати споживачам фінансові послуги, в тому числі традиційні та нетрадиційні банківські послуги.

2.2. Оцінка фінансового стану АТ «ОТП Банк»

Комплексний аналіз банківської діяльності (додаток А) передбачає проведення аналізу пасивів, аналізу активів, аналізу і оцінки фінансових результатів та фінансового стану банку.

Аналіз пасивів передбачає аналіз власного капіталу та аналіз зобов'язань банку. Дані таблиці 2.2 свідчать, що власний капітал банківської групи на кінець звітного періоду проти даних на початок звітного періоду (третій квартал 2023 р.) зріс на 4648972 тис. грн. або на 35,9%, в основному за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку на 4310425 тис. грн. або на 85,9%, а також сформованих резервів – на 347557 тис. грн. або на 588,2%.

Таблиця 2.2

Аналіз пасивів банківської групи АТ «ОТП Банк»

	2021	2022	2023	Відхилення, тис. грн			Темп приросту, %		
				2022-2021	2023-2022	2023-2021	2022-2021	2023-2022	2023-2021
Зобов'язання									
Кошти банків	1224	231	231	-993	0	-993	-81,1	0,0	-81,1
Кошти клієнтів	56930151	77345594	74874961	20415443	-2470633	17944810	35,9	-3,2	31,5
Похідні фінансові зобов'язання	4	9233	840	9229	-8393	836	230725,0	-90,9	20900,0
Інші залучені кошти	9758302	10780653	9510595	1022351	-1270058	-247707	10,5	-11,8	-2,5
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	298908	301643	232498	2735	-69145	-66410	0,9	-22,9	-22,2
Субординований борг	545977	763009	1287718	217032	524709	741741	39,8	68,8	135,9
Інші фінансові зобов'язання	1148515	1123114	1268809	-25401	145695	120294	-2,2	13,0	10,5
Інші нефінансові зобов'язання	738053	726796	415500	-11257	-311296	-322553	-1,5	-42,8	-43,7
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	149689	119500	28108	-30189	-91392	-121581	-20,2	-76,5	-81,2
Відстрочені податкові зобов'язання			456448	0	456448	456448	-	-	-
Чисті активи, що належать вкладникам недержавних пенсійних фондів	346623	380943	786321	34320	405378	439698	9,9	106,4	126,9
Загальна сума зобов'язань	69917446	91550716	88862029	21633270	-2688687	18944583	30,9	-2,9	27,1
Капітал									
Статутний капітал	6240528	6231518	6231519	-9010	1	-9009	-0,1	0,0	-0,1
Нерозподілений прибуток	5015898	4641872	9326323	-374026	4684451	4310425	-7,5	100,9	85,9
Емісійний дохід	405075	405075	405075	0	0	0	0,0	0,0	0,0
Результат від операцій з акціонером	1236294	1236294	1236294	0	0	0	0,0	0,0	0,0
Інші резерви	59092	30850	406649	-28242	375799	347557	-47,8	1218,1	588,2
Загальна сума власного капіталу	12956887	12545609	17605859	-411278	5060250	4648972	-3,2	40,3	35,9

За звітний період відбулися зміни, проте такі зміни відбувалися у 2022 р. за напрямом зменшення власного капіталу на 411278 тис. грн. або на 3,2% та у 2023 р. за напрямом збільшення власного капіталу на 5060250 тис. грн. або на 40,3%.

За досліджуваний період відбулися і значні зміни в структурі капіталу банківської групи. По-перше, при зростанні абсолютної суми нерозподіленого прибутку його частка збільшилася з 37,0% до 53,0% у 2023 р. при одночасному збільшенні абсолютного розміру та частки інших резервів з 0,2% до 2,3%.

При зменшенні абсолютної суми статутного капіталу його питома вага в загальному власному капіталі також зменшилася з 49,7% на початок 2023 р. до 35,4% на кінець досліджуваного періоду. Емісійний дохід та результат від операцій з акціонером зменшували свою частку у фінансуванні банківської групи. Станом на 2023 р. структура власного капіталу була наступною: нерозподілений прибуток – 53,0%, статутний капітал – 35,4%, результат від операцій з акціонером – 7,0%, емісійний дохід – 2,3%, інші резерви – 2,3%.

Аналіз зобов'язань банківської групи показує, що зобов'язання збільшувалися у 2022 р. на 21633270 тис. грн або на 30,9% за рахунок збільшення коштів клієнтів на 20415443 тис. грн або на 35,9%, незважаючи на воєнний стан та нестабільність у банківській системі України, збільшення від похідних фінансових інструментів на 9229 тис. грн або у 2308 разів, збільшення інших залучених коштів на 1022351 тис. грн або 10,5%, збільшення субординованого боргу на 217032 тис. грн або 39,8% та збільшення чистих активів, що належать вкладникам недержавних пенсійних фондів на 34320 тис. грн або 9,9%.

У 2023 р. зменшилися загальна сума зобов'язань на 2688687 тис. грн або 30,9% через зменшення коштів клієнтів на 2470633 тис. грн або 3,2% та зменшувалися інші види зобов'язань, проте продовжував збільшуватися субординований борг на 524709 тис. грн або на 68,8%, чисті активи, що належать вкладникам недержавних пенсійних фондів на 405378 тис. грн або на 106,4%.

У структурі зобов'язань банківської групи основну їх частку становлять кошти клієнтів, тобто кошти фізичних та юридичних осіб на поточних та строкових рахунках — 81,4% у 2021 р. та понад 84,0% на кінець досліджуваного періоду, тобто їх частка в загальній сумі зобов'язань банку та банк активно залучає кошти клієнтів. Друге місце в структурі зобов'язань банку посідають інші залучені кошти (кредити від міжнародних організацій). ТОВ «ОТП Лізинг» зобов'язане дотримуватись певних фінансових та нефінансових умов стосовно позик, отриманих від ЄБРР, Спеціалізованого інвестиційного фонду «Грін Фо Гроуз Фанд», Європейського фонду Південно-Східної Європи та Міжнародної фінансової корпорації. Частка таких кредитів становила 14% у 2021 р. та зменшилася на 11,8% у 2022 р. та 10,% у 2023 р.

Угода про субординований кредит була підписана учасником Банківської групи ТОВ «ОТП Лізинг» з банком Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) (Німеччина) у червні 2018 року на суму 17,000 тисяч доларів США із датою погашення 30 червня 2025 року.

Станом на 2023 р. структура зобов'язань банківської групи була наступною: кошти клієнтів – 84,26%, інші залучені кошти – 10,70%, субординований борг – 1,45%, інші фінансові зобов'язання – 1,43%, чисті активи, що належать вкладникам недержавних пенсійних фондів – 0,88%, інші нефінансові зобов'язання – 0,47%, поточні податкові зобов'язання – 0,03%.

У табл. 2.3 наведено аналіз змін у співвідношенні між власним капіталом і зобов'язаннями.

Таблиця 2.3

**Аналіз змін у співвідношенні між власним
капіталом і зобов'язаннями банківської групи АТ «ОТП Банк»**

	2021		2022		2023	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
Загальна сума зобов'язань	69917446	84,4	91550716	87,9	88862029	83,5
Загальна сума власного капіталу	12956887	15,6	12545609	12,1	17605859	16,5
Разом ресурсів	82874333		104096325		106467888	

Розмір ресурсів банківської групи АТ «ОТП Банк» становив на початку досліджуваного періоду 82874333 тис. грн та збільшився наступного року на 21221992 тис. грн або на 25,6% виключно за рахунок збільшення зобов'язань. У 2023 р. розмір ресурсів банківської групи збільшився на 2371563 тис. грн або на 2,3%, проте у 2023 р. збільшення загального розміру ресурсної бази відбулося виключно через збільшення власного капіталу. Випереджаюче зростання власного капіталу банку характеризує прагнення банківської установи забезпечити фінансову стійкість та незалежність. Водночас, основну частку в загальній сумі пасиву балансу продовжують становити зобов'язання банку (84,4% у 2021 р., 87,9% у 2022 р. та 83,5% у 2023 р.), хоча тенденції та пріоритети формування ресурсної бази змінювали і кількісно, і якісно.

Аналіз якості управління активами банку слід розпочинати з оцінки динаміки та структури банківських активів, і в першу чергу з позицій її раціональності та диверсифікованості [22, с. 66].

Як свідчать дані таблиці 2.4, сума загальних активів у 2023 р. становила 106467888 тис. грн проти 82874333 тис. грн на кінець 2021 р. Тобто загальна вартість активів банківської групи збільшилася у 2022 р. на 2371563 тис. грн або на 25,63% через збільшення грошових коштів та їх еквіваленти, кредитів та авансів банкам, інвестицій у цінні папери, інших фінансових та нефінансових активів. У 2023 р. загальна вартість активів банківської групи збільшилася на 2,3%, що на порядок менше від попереднього року. У 2023 р. збільшувалися залишки грошей та їх еквівалентів, інвестицій у цінні папери, вартість похідних фінансових активів та нематеріальних активів. Можна визначити, що найбільшою була частка активів, акумульованих банківською установою АТ «ОТП Банк», менше – іншими фінансовими установами.

Основну частку в активних операціях та активах становили інвестиції цінні папери та кредити (кредитний портфель для банків, фізичних та юридичних осіб) з сукупною часткою 92,3% у 2021 р., 92,7% у 2022 р., 90,7% у 2023 р., при цьому простежується тенденція зміни внутрішньої структури.

Аналіз активів банківської групи АТ «ОТП Банк»

	2021	2022	2023	Відхилення, тис. грн			Темп приросту, %		
				2022-2021	2023-2022	2023-2021	2022-2021	2023-2022	2023-2021
Грошові кошти та їх еквіваленти	3870163	4749260	7662919	879097	2913659	3792756	22,7	61,3	98,0
Кредити та аванси банкам	9200700	21884176	19357404	12683476	-2526772	10156704	137,9	-11,5	110,4
Кредити та аванси клієнтам	52335750	41549021	35580772	-10786729	-5968249	-16754978	-20,6	-14,4	-32,0
Інвестиції в цінні папери	14923501	33074663	41603030	18151162	8528367	26679529	121,6	25,8	178,8
Похідні фінансові активи	8376	3246	97833	-5130	94587	89457	-61,2	2914,0	1068,0
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	139143	139143	139143	0	0	0	0,0	0	0
Інвестиційна нерухомість	26075	24634	24634	-1441	0	-1441	-5,5	0,0	-5,5
Поточні податкові активи	110	5	40	-105	35	-70	-95,5	700,0	-63,6
Відстрочені податкові активи	68847	65407	0	-3440	-65407	-68847	-5,0	-100,0	-100,0
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	349899	368720	397006	18821	28286	47107	5,4	7,7	13,5
Основні засоби	1130418	1047813	910384	-82605	-137429	-220034	-7,3	-13,1	-19,5
Інші фінансові активи	138480	442714	403836	304234	-38878	265356	219,7	-8,8	191,6
Інші нефінансові активи	682871	747523	289887	64652	-457636	-392984	9,5	-61,2	-57,5
Загальна сума активів	82874333	104096325	106467888	21221992	2371563	23593555	25,6	2,3	28,5

Основні тенденції формування активів та зміни у структурі активів: по-перше, стабільною є тенденція збільшення частки інвестицій у цінні папери (банківська група володіла державними цінними паперами, муніципальними цінними паперами у 2021 р., корпоративними та банківськими цінними паперами, дольовими цінними паперами та депозитними сертифікатами Національного банку України), їх частка збільшилася з 18,0% у 2021 р. до 39,1% у 2023 р., що стало максимальним показником у структурі активів.

Таблиця 2.5

Аналіз структури активів банківської групи АТ «ОТП Банк», %

	2021	2022	2023	Відхилення, в.п.		
				2022-2021	2023-2022	2023-2021
Грошові кошти та їх еквіваленти	4,7	4,6	7,2	-0,1	2,6	2,5
Кредити та аванси банкам	11,1	21,0	18,2	9,9	-2,8	7,1
Кредити та аванси клієнтам	63,2	39,9	33,4	-23,2	-6,5	-29,7
Інвестиції в цінні папери	18,0	31,8	39,1	13,8	7,3	21,1
Похідні фінансові активи	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Інвестиційна нерухомість	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Поточні податкові активи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Відстрочені податкові активи	0,1	0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,1
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	0,4	0,4	0,4	-0,1	0,0	0,0
Основні засоби	1,4	1,0	0,9	-0,4	-0,2	-0,5
Інші фінансові активи	0,2	0,4	0,4	0,3	0,0	0,2
Інші нефінансові активи	0,8	0,7	0,3	-0,1	-0,4	-0,6
Загальна сума активів	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0

По-друге, змінилася позиція кредитного портфеля фізичних та юридичних осіб з частки 63,2% у 2021 р. до 33,4%, що стало другою позицією після інвестицій у цінні папери. Третьою за вагомістю складовою активів банківської групи АТ «ОТП Банк» є кредити та аванси комерційним банкам з перевагою коштів на кореспондентських рахунках в банках, у 2021 р кредити,

що надані за операціями РЕПО, строкові депозити в банках та безпосередньо кредити в банках.

Інші види активів відіграють незначну роль у діяльності банку і їх питома вага коливається в середньому до 1,4% (основні засоби).

Отже, здійснений аналіз показує, що структура активів зазнає щороку великих змін та відхилень. Оскільки банківська група АТ «ОТП Банк» складається з кількох фінансових установ, то можна визначити, що активи комерційного банку є максимальними.

Наступним напрямом аналізу банківської діяльності є аналіз і оцінка фінансових результатів та фінансового стану банку, що розпочинається з аналізу доходів і витрат банку.

Дані таблиці 2.6 свідчать про те, що загальні доходи банківської групи збільшилися у 2022 р. на 5792966 тис. грн., або на 34,9%. Загальне збільшення доходів супроводжувалося зростанням усіх складових, окрім комісійних доходів (доходи за розрахунково-касовими операціями, операціями з пластиковими картками, іноземною валютою, гарантіями та страхування), які зменшилися на 172666 тис. грн або на 8,6%; доходів від операцій з фінансовими інструментами, які зменшилися на 130526 тис. грн або на 56,4%; доходів від операцій з борговими інструментами, які зменшилися на 188539 тис. грн або на 97,2%. Зростання доходів у 2022 р. забезпечили процентні доходи за рахунками клієнтів, за коштами банків за лізингом та інші доходи.

У 2023 р. доходи банку зменшувалися за рахунок звітності за три квартали 2023 р., основні доходи банківської групи (процентні та комісійні) зменшувалися, а доходи від операцій з фінансовими інструментами та борговими інструментами, іноземною валютою збільшилися.

Змінилась і структура доходів банківської групи. Збільшилася частка процентних доходів з 72,6% у 2021 р. до 82,2% у 2022 р., в тому числі зменшилася частка інших процентних доходів з 14,1% у 2021 р. до 12,7% у

2022 р., зменшилася частка комісійних доходів з 20,8% до 14,9%, доходів від операцій з фінансовими інструментами з 2,4% до 0,8% тощо.

Аналіз доходів банківської групи АТ «ОТП Банк»

	2021	2022	2023	Відхилення, тис. грн			Темп приросту, %		
				2022-2021	2023-2022	2023-2021	2022-2021	2023-2022	2023-2021
Процентні доходи, у т.ч.:	6978698	10095329	3419780	3116631	-6675549	-3558918	44,7	-66,1	-51,0
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	5624396	8538511	2990328	2914115	-5548183	-2634068	51,8	-65,0	-46,8
Інші процентні доходи	1354302	1556818	429452	202516	-1127366	-924850	15,0	-72,4	-68,3
Комісійні доходи	2001440	1828774	468219	-172666	-1360555	-1533221	-8,6	-74,4	-76,6
Інші доходи	204161	255596	56403	51435	-199193	-147758	25,2	-77,9	-72,4
Чистий прибуток від операцій з фінансовими інструментами	231419	100893	284917	-130526	184024	53498	-56,4	182,4	23,1
Чистий прибуток від операцій з борговими фінансовими інструментами	193957	5418	7311	-188539	1893	-186646	-97,2	34,9	-96,2
Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою			49081	0	49081	49081	-	-	-
Інші прибутки			12757	0	12757	12757	-	-	-
Всього	16588373	22381339	8208237	5792966	-14173102	-8380136	34,9	-63,3	-50,5

У 2023 р. доходи формувалися переважно з процентних доходів та комісійних доходів та у складі доходів сформовано дві додаткові позиції: прибуток від операцій з іноземною валютою (49 081 тис. грн) та інші прибутки (12 757 тис. грн).

Постатейний аналіз витрат (табл. 2.7) показав, що у 2022 р. витрати банківської групи збільшувалися і зменшилися у 2023 р. Значно зросли у 2022 р. процентні витрати за рахунками клієнтів, за коштами банків та інших фінансових установ на 893 193 тис. грн. або 59,3%.

У 2022 р. збільшувалися збитки від переоцінки іноземної валюти на 64630 тис. грн., або на 38,1% та операцій з іноземною валютою на 400033 тис. грн., або на 132,8%, витрати на оплату праці на 95318 тис. грн., або на 6,5% та адміністративні витрати на 95318 тис. грн., або на 14,4%, амортизаційні витрати тощо; зменшилися комісійні витрати, а саме за Операціями з пластиковими картками, Розрахунковими операціями, витрати комісійним агентам. У 2023 р. Всі витрати зменшилися, окрім податкових/ Також позитивним результатом діяльності банківської групи та АТ «ОТП Банк», безпосередньо є відсутність збитків від операцій з іноземною валютою та інших збитків.

Структура витрат змінилася за рахунок збільшення у два рази частки процентних витрат: з 22,0% у 2021 р. до 412,4% у 2022 р., комісійні витрати зменшилися у абсолютному вимірі та зменшилася частка комісійних витрат з 10,2% до 7,0%. Зменшилася частка адміністративних витрат та інших витрат діяльності.

На основі порівняння показників доходів і витрат можна визначити чистий прибуток (збиток) банківської групи: 2021 р. – прибуток 4 116 407 тис. грн, 2022 р. – збиток 125 114 тис. грн, що вказує на загальну неефективність діяльності банківської групи через зменшення прибутку за більшістю фінансових установ (зменшився прибуток АТ «ОТП Банк» на 2148005 тис. грн або на 78,2%; зменшився прибуток ТОВ «ОТП Факторинг Україна» на 6621 тис. грн або на 80,9%) та збитковістю ТОВ «ОТП Лізинг» у розмірі 951503 тис. грн.

Аналіз витрат банківської групи АТ «ОТП Банк»

	2021	2022	2023	Відхилення, тис. грн			Темп приросту, %		
				2022-2021	2023-2022	2023-2021	2022-2021	2023-2022	2023-2021
Процентні витрати	1506004	2399197	1175715	893193	-1223482	-330289	59,3	-51,0	-21,9
Комісійні витрати	697922	664826	194744	-33096	-470082	-503178	-4,7	-70,7	-72,1
Збиток від переоцінки іноземної валюти	169441	234071	176014	64630	-58057	6573	38,1	-24,8	3,9
Збиток від операцій з іноземною валютою	301288	701321		400033	-701321	-301288	132,8	-100,0	-100,0
Збиток від зменшення корисності, визначені згідно з МСФЗ 9	777579	6971523		6193944	-6971523	-777579	796,6	-100,0	-100,0
Інші витрати	163974	148542	67297	-15432	-81245	-96677	-9,4	-54,7	-59,0
Інші збитки,	13340	100474		87134	-100474	-13340	653,2	-100,0	-100,0
Витрати на виплати працівникам	1461854	1557172	520100	95318	-1037072	-941754	6,5	-66,6	-64,4
Амортизаційні витрати	348676	398973	83412	50297	-315561	-265264	14,4	-79,1	-76,1
Інші адміністративні та операційні витрати	655766	637667	20861	-18099	-616806	-634905	-2,8	-96,7	-96,8
Витрати на сплату податку	738804	240491	537499	-498313	297008	-201305	-67,4	123,5	-27,2
Всього витрат	6834648	14054257	2775642	7219609	-11278615	-4059006	105,6	-80,3	-59,4

Відповідно до особливостей діяльності недержавних пенсійних фондів, Відкритий пенсійний фонд «ОТП Пенсія» та Недержавний пенсійний фонд «Відкритий пенсійний фонд «ФріФлайт» не отримували прибутків. Недержавні пенсійні фонди відповідно до Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 № 1057-IV [3] не мають на меті одержання прибутку на користь одноосібного засновника або для його подальшого розподілу між засновниками.

У 2023 р. відбулася адаптація діяльності банківської групи до діяльності в умовах воєнного стану та прибуток збільшився від діяльності АТ «ОТП Банк» на 3115210 тис. грн або 521,7%, збільшився прибуток ТОВ «ОТП Лізинг» на 1110644 тис. грн, збільшився прибуток від діяльності ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал» на 3577 тис. грн або 39,2%.

Структура чистого прибутку банківської групи у 2022 р. вказує, що АТ «ОТП Банк» формував чистий прибуток у розмірі 78,7%, що відповідає вирішальній ролі банку у банківській групі та доповненням у формуванні чистого прибутку мало ТОВ «ОТП Лізинг» з часткою 17,1%, інші фінансові установи (ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал» та ТОВ «ОТП Факторинг Україна») не мали суттєвого впливу на формування прибутку банківської групи. У 2023 р. визначальними показниками формування збитку банківської групи був збиток, отриманий ТОВ «ОТП Лізинг» у розмірі 951503 тис.грн, що перевищував прибуток від АТ «ОТП Банк» (597106 тис. грн), ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал» (9121 тис. грн), ТОВ «ОТП Факторинг Україна» (26 474 тис. грн).

Структура чистого прибутку банківської групи у 2023 р. вказує, що АТ «ОТП Банк» повернув першість у формуванні прибутку банківської групи та на нього припадало 95,1%, частка ТОВ «ОТП Лізинг» зменшилася до 4,1%, а частка ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал» та ТОВ «ОТП Факторинг Україна» не перевищувала одного відсотка.

Аналіз фінансових результатів банківської групи АТ «ОТП Банк»

	2021	2022	2023	Відхилення, тис. грн			Темп приросту, %		
				2022-2021	2023-2022	2023-2021	2022-2021	2023-2022	2023-2021
АТ «ОТП Банк»	2745111	597106	3712307	-2148005	3115201	967196	-78,2	521,7	35,2
в т.ч. ТОВ «ОТП Факторинг Україна»	138 877	26 474	19 853	-112403	-6621	-119024	-80,9	-25,0	-85,7
ТОВ «ОТП Лізинг»	597614	-951503	159141	-1549117	1110644	-438473	-259,2	-116,7	-73,4
ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал»	5871	9121	12698	3250	3577	6827	55,4	39,2	116,3
Відкритий пенсійний фонд «ОТП Пенсія»	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Недержавний пенсійний фонд «Відкритий пенсійний фонд «ФріФлайт»	0	0		0	0	0	0	0	0

Отже, оцінка фінансового стану банківської групи АТ «ОТП Банк» вказує, що банківська працює та розвивається, незважаючи на умови воєнного стану та збільшує вартість активів, капіталу та зобов'язань, а також у 2023 р. відновила свою прибутковість за всіма фінансовими установами з перевагою прибутку від банківської діяльності.

2.3. Оцінка ефективності надання банківських послуг та особливості надання нетрадиційних банківських послуг

Оцінка ефективності надання банківських послуг визначається на основі співвідношення доходів та витрат, а також визначення рентабельності діяльності. Загальний рівень рентабельності активів визначений за даними фінансової звітності кожної з фінансових установ та результати наведені на рис. 2.1.

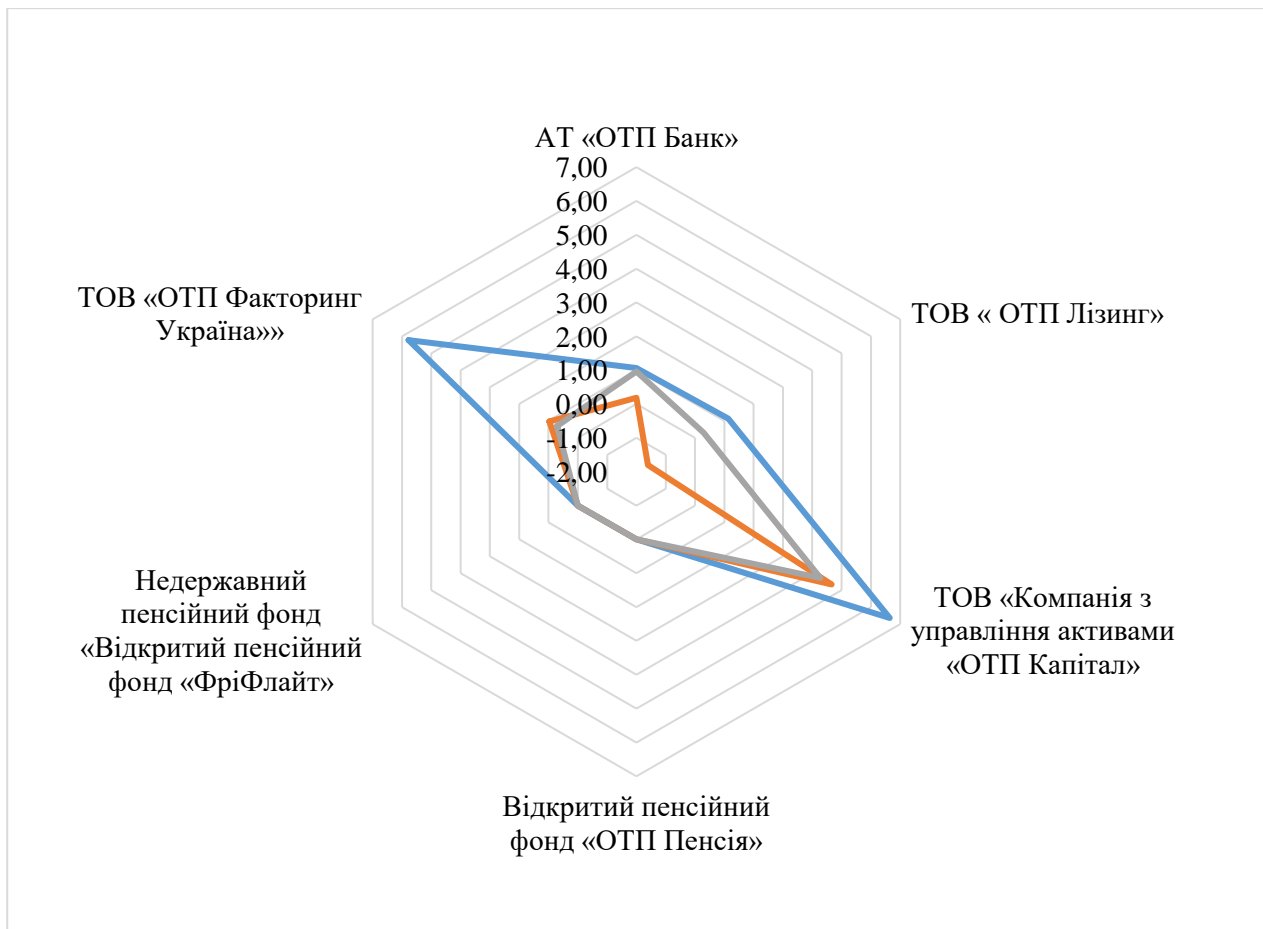

Рис. 2.1. Рентабельність активів банківської групи АТ «ОТП Банк»

Сукупна прибутковість діяльності АТ «ОТП Банк» становила 1,07% у 2021 р. та чистий прибуток становив 2745111 тис. грн, в тому числі частина прибутку була отримана від нетрадиційних послуг. У 2022 р. прибутковість зменшена до 0,19% або 597106 тис. грн. У 2023 р. відбулося відновлення прибутковості на основі зміни темпів збільшення доходів та витрат, тому досягнуто прибутковості на рівні 0,96% або 3712307 тис. грн.

АТ «ОТП Банк» пропонує своїм клієнтам перелік традиційних та нетрадиційних послуг.

За даними фінансової звітності АТ «ОТП Банк» можна визначити прибутковість різних видів традиційних послуг, з табл. 2.9 видно, що АТ «ОТП Банк» пропонував та провадив операції з платіжними картками, отримуючи доходи, проте доходи від операцій з платіжними картками зменшувалися у 2022 р. на 154 383 тис. грн або на 39,1%, у 2023 р. доходи від операцій з платіжними картками зменшилися на 212 769 тис. грн або на 88,6%, що вказує на зменшення оборотності коштів на платіжних картках та комісійних і інших винагород за платіжними картками. Обслуговування платіжних карток вимагало додаткового фінансування, програмного забезпечення та технічної підтримки, що призвело до збільшення витрат за операціями з платіжними картками на 8543 тис. грн або на 1,6% у 2022 р. У 2023 р. збільшення витрат за операціями з платіжними картками на 57440 тис. грн або на 10,7%.

Ефективність операцій АТ «ОТП Банк» з платіжними картками наведена на рис. 2.2.

Ефективність надання послуг з платіжними картками, таких як поповнення карток, Google Pay, Apple Pay, SMS-банкінг, переказ з картки на картку онлайн, оплата з карти за реквізитами зменшує свою ефективність та прибуток зменшився з 452488 тис. грн у 2021 р. до 423642 тис. грн, а рентабельність витрат за операціями з платіжними картами зменшилася з 85,5% у 2021 р. до 71,2% у 2023 р.

Аналіз результатів від нетрадиційних послуг АТ «ОТП Банк»

	2021	2022	2023	Відхилення, тис. грн			Темп приросту, %		
				2022-2021	2023-2022	2023-2021	2022-2021	2023-2022	2023-2021
Доходи									
Операції з пластиковими картками	394648	240265	27496	-154383	-212769	-367152	-39,1	-88,6	-93,0
Операції з іноземною валютою	391497	364135	38351	-27362	-325784	-353146	-7,0	-89,5	-90,2
Видані гарантії	90408	80359	83772	-10049	3413	-6636	-11,1	4,2	-7,3
Агентська винагорода від страхових компаній	87289	43817	32618	-43472	-11199	-54671	-49,8	-25,6	-62,6
Інші доходи	44363	79391	76027	35028	-3364	31664	79,0	-4,2	71,4
Всього комісійних доходів	1989949	1785441	1869768	-204508	84327	-120181	-10,3	4,7	-6,0
Витрати									
Операції з пластиковими картками	529256	537799	595239	8543	57440	65983	1,6	10,7	12,5
Комісіні витрати за гарантійними кредитними зобов'язаннями від міжнародних організацій та державних установ	0	1044	18366	1044	17322	18366	-	1659,2	-
Комісійні агентів	40428	13227	3433	-27201	-9794	-36995	-67,3	-74,0	-91,5
Інші витрати	39910	24299	9645	-15611	-14654	-30265	-39,1	-60,3	-75,8
Всього комісійних витрат	700725	663787	739463	-36938	75676	38738	-5,3	11,4	5,5

Операції з іноземною валютою є прибутковими для діяльності банку, аде доходи від таких операцій зменшилися на 27362 тис. грн або на 7,0% у 2022 р. і зменшилися на 325784 тис. грн або на 89,5%, що можна пов'язати з валютними обмеженнями, що були впроваджені в Україні з воєнним станом.

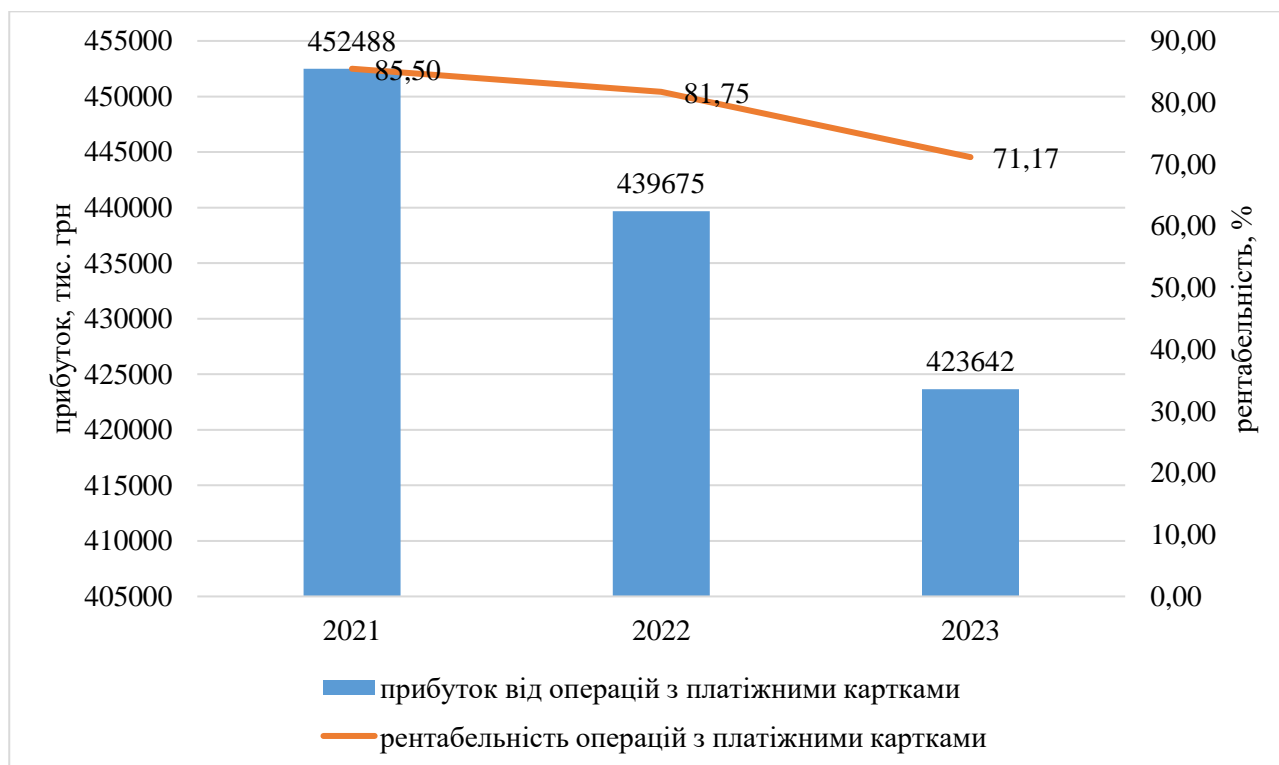

Рис. 2.2. Ефективності операцій АТ «ОТП Банк» з платіжними картками

У 2022 р. зменшилися доходи від інших нетрадиційних банківських послуг: за виданими гарантіями доходи зменшилися на 10049 тис. грн або на 11,1%, агентська винагорода від страхових компаній зменшилися на 11199 тис. грн або на 25,9% та продовжує зменшуватися у наступні роки.

АТ «ОТП Банк» пропонує інвестиційні послуги фізичним особам з цінними паперами іноземних емітентів (корпоративні акції, у т.ч. компаній з індексів S&P500 та Dow Jones цінні папери фондів, що торгуються на фондових біржах (ETF)), інвестування в ОВДП, депозитарні послуги, послуги з оренди індивідуальних сейфів.

АТ «ОТП Банк» пропонує малому та середньому бізнесу спільні програми фінансування з USAID, депозитарні послуги та цінні папери,

торговий еквайринг, інтернет-еквайринг, овердрафт, документарні операції, авалування векселів та ін.

АТ «ОТП Банк» пропонує корпоративному бізнесу такі нетрадиційні послуги: фінансування оборотного капіталу, інвестиційне фінансування, програма фінансування газотрейдерів, структуроване фінансування торговельних операцій, фінансування енергоефективності, документарні інструменти та ін.

За статутом АТ «ОТП Банк» має право надавати наступні нетрадиційні послуги:

- 1) фінансовий лізинг;
- 2) факторинг;
- 3) надання гарантій;
- 4) торгівля валютними цінностями;

5) фінансові послуги, що надаються в межах професійної діяльності на ринках капіталу, передбачених частиною другою статті 41 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»;

- б) фінансові платіжні послуги.

Банк надає фізичним та юридичним особам послуги з торгівлі валютними цінностями у готівковій формі та безготівковій формі з одночасним зарахуванням валютних цінностей на їхні рахунки відповідно до чинного законодавства України.

Банк, крім надання фінансових послуг, має право здійснювати також діяльність щодо: 1) надання в майновий найм (оренду) індивідуального банківського сейфа; 2) здійснення операцій з готівкою, інкасації коштів та перевезення валютних цінностей; 3) надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських та інших фінансових послуг; 4) надання послуг адміністратора за випуском облігацій відповідно до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [4].

Однак, корпоративна структура банківської групи сформована на основі розмежування нетрадиційних послуг між іншими фінансовими установами для диференціації капіталів і ризиків.

Фінансовий лізинг реалізується через ТОВ «ОТП Лізинг», що надає послуги з лізингу легкового автотранспорту, вантажно-автомобільної техніки, сільськогосподарської техніки та обладнання, спеціальної техніки, вагонів, суден та ін., зворотній лізинг. Недоліком діяльності з надання лізингових послуг є збитковість у 2022 р. у сумі 951503 тис. грн або 1,6%. Прибутковість у 2021 р. дорівнювала 1,14% та 0,30% у 2023 р., тобто рівень прибутковості є нижчим від банківських послуг і навіть збитковим.

Компанія з управління активами «ОТП Капітал» була заснована в липні 2007 року та стала другим, після «ОТП Банк», представником OTP Group в Україні. Компанія надає широкий спектр інвестиційних послуг приватним особам та корпоративним клієнтам і є одним з лідерів на ринку колективного інвестування. Під управлінням «ОТП Капітал» знаходяться 7 публічних інвестиційних фондів, 10 венчурних фондів, 3 портфелі страхових компаній, а також 3 недержавних пенсійних фонди. Прибутковість ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал» є найвищою та становила 6,64% у 2021 р., 4,66% у 2022 р. та 4,28% у 2023 р.

ТОВ «ОТП Факторинг Україна» входить до складу банківської групи, основною спеціалізацією якої є стягнення простроченої заборгованості. Компанія надає найповніший комплекс юридичних і супутніх їм послуг по стягненню боргів юридичних та фізичних осіб в усіх регіонах України. ТОВ «ОТП Факторинг Україна» застосовує всі інструменти зі стягнення боргів, а також супутні їм юридичні послуги: представництво в судах і арбітражних судах, участь у виконавчому провадженні, робота з судовими виконавцями, комплексне правове обслуговування. Зазначена робота здійснюється в строгій відповідності з чинним законодавством України, на високому професійному рівні, з урахуванням індивідуальних особливостей кожного клієнта.

Основна спеціалізація ТОВ «ОТП Факторинг Україна» стягнення простроченої заборгованості. Компанія застосовує інструменти повного циклу - аж до стягнення на стадії виконавчого провадження. Великий обсяг робіт також відбувається на окремих етапах по збору боргів - soft, hard collection та legal стадіях. Прибутковість ТОВ «ОТП Факторинг Україна» становила 5,77% у 2021 р., 0,97% у 2022 р. та 0,71% у 2023 р.

Отже, АТ «ОТП Банк» надає нетрадиційні послуги для різних груп клієнтів, для забезпечення ефективності надання послуг банківська група розмежувала нетрадиційні послуги між різними суб'єктами: лізингові послуги – ТОВ «ОТП Лізинг», управління активами та інвестування, в тому числі страховиків – ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал», факторингові послуги – ТОВ «ОТП Факторинг Україна», накопичення коштів для забезпечення додаткової недержавної пенсії – відкритий пенсійний фонд «ОТП Пенсія» та недержавний пенсійний фонд «Відкритий пенсійний фонд «ФріФлайт». Оцінка ефективності надання традиційних та нетрадиційних послуг банком вказує на загальну ефективність (прибутковість) у банківській установі на рівні 0,19%-1,1%, прибутковість інвестиційних послуг через діяльність ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал» на рівні 4,28%-6,64%, прибутковість факторингових послуг через ТОВ «ОТП Факторинг Україна» на рівні 0,71%-5,77%, лізингові послуги були прибутковими на рівні 0,30% та 1,14% або збитковими на рівні 1,6%. Динаміка показників прибутковості нетрадиційних послуг вказує на зменшення відповідних показників.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ АКТИВІЗАЦІЇ НЕТРАДИЦІЙНИХ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

3.1. Напрями розвитку нетрадиційних банківських послуг в умовах цифровізації ринку банківських послуг

У процесі цифровізації всіх видів економічної діяльності, у тому числі й банківської, відбувається трансформація не тільки відносин, але й їх бізнес-моделей та видів послуг, які вони надають своїм клієнтам. Конкурентними будуть банківські установи та банківські послуги, що мають високий рівень цифровізації.

Цифровізація основних банківських процесів призводить до того, що вартість банківських послуг, таких як продаж новітніх продуктів та послуг, знижується на 40-60%. Цифрові технології дозволяють підвищити швидкість та зручність обслуговування клієнтів, що у свою чергу сприяє зміцненню відносин між банками та клієнтами [7].

Трансформація банківського бізнесу та послуг, що надаються, передбачає все більше й більше використання цифрових технологій з метою формування нових або удосконалення вже існуючих бізнес-моделей та підвищення ефективності своєї діяльності. Впровадження сучасних способів надання банківських послуг, в тому числі нетрадиційних призводить до скорочення кількості філій банків, більшість послуг переводиться у сферу онлайн. Практика зменшення кількості філій банків уже була застосована у період поширення пандемії коронавірусу та продовжилася з оголошенням воєнного стану. До початку оголошення пандемії коронавірусу та впровадження карантинних обмежень в банківській системі України функціонувало 8002 структурних підрозділів, проте щороку кількість філій оптимізувалася та за даними рис. 3.1 можна стверджувати про кількість підрозділів до 7134 на

початок 2021 р., зменшення структурних підрозділів до 6685 на початок 2022 р., зменшення структурних підрозділів до 5336 на початок 2023 р., зменшення структурних підрозділів до 5138 на початок 2024 р. Тенденція до зменшення банківських відділень є сталою, найбільші скорочення були присутні у другому кварталі 2021 р. (зменшення на 178 відділення), третьому кварталі (132 відділення), першому (171 відділення), другому (525 відділення), третьому (473 відділення), четвертому (180 відділення) кварталах 2022 р.

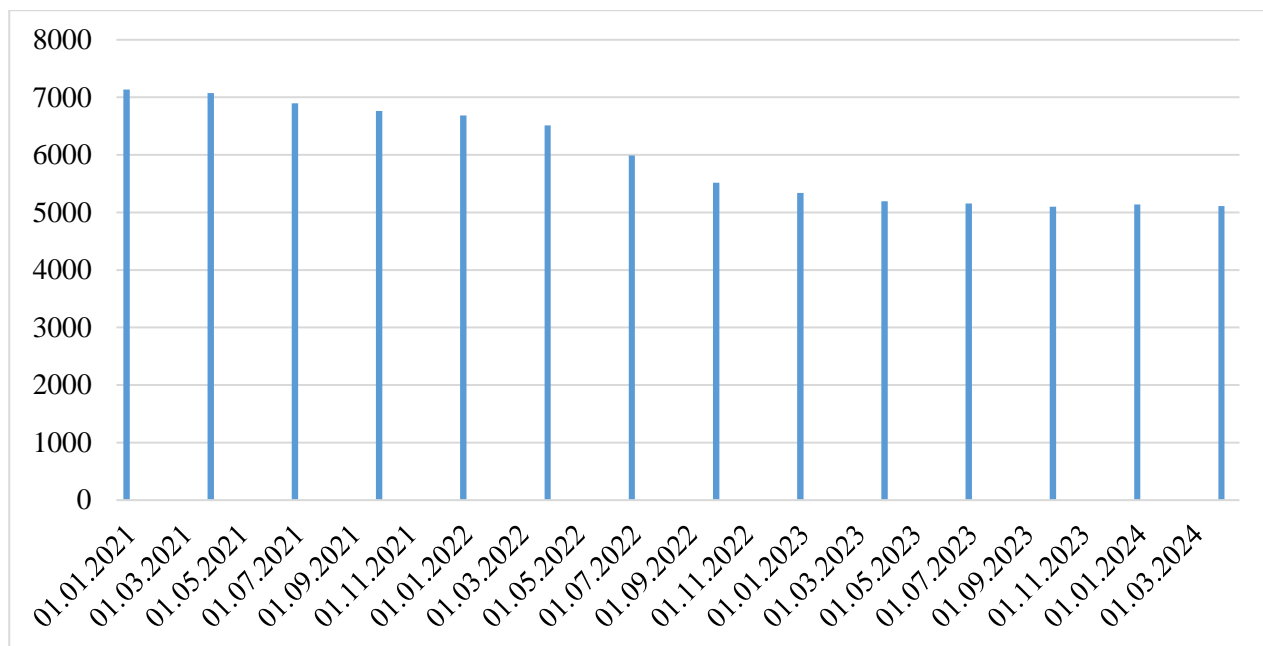

Рис. 3.1. Динаміка кількості діючих структурних підрозділів банків України

Джерело: дані НБУ

У таблиці 3.1 представлені найважливіші тенденції цифрової трансформації нетрадиційних банківських послуг. Першою є тенденція щодо організації банківського обслуговування, в тому числі за нетрадиційними послугами у банках без відділень. Оскільки концепція діяльності АТ «ОТП Банк» відповідає концепції європейського класичного банку, то для АТ «ОТП Банк» визначено продовження діяльності з банківськими відділеннями з одночасним розширенням дистанційного обслуговування клієнтів. Рекомендовано для АТ «ОТП Банк» розвивати та популяризувати дистанційне обслуговування в банку.

Найважливіші тенденції цифрової трансформації банківських послуг

[7]

Напрямок	Опис
Розвиток цифрового банкінгу	Банк без відділень. Сфокусований на дистанційному обслуговуванні клієнтів, що дозволяє не лише підвищити якість та швидкість роботи з клієнтами, а й заощадити час та витрати, підвищити безпеку особистих даних.
Формування оновлених електронних платіжних систем	Вид платіжних систем, який дозволяє здійснювати розрахунки через мережу або платіжні чіпи та токенизовані платіжні картки.
Швидке он-лайн кредитування	Послуга, яку надають банки своїм клієнтам за допомогою дистанційного обслуговування на сайті або в додатку
Віддалена ідентифікація	Механізм, який дозволяє підтвердити особу клієнта дистанційно за допомогою біометричних персональних даних (зображення особи та голосу), з метою надання фінансових послуг онлайн.
Використання штучного інтелекту (ШІ)	Технологія у вигляді аналітичної системи, здатної до навчання людського мислення та вирішення завдань різної складності.
Використання Big Data	Технологія, що дозволяє банкам аналізувати великий масив даних
Впровадження робоедвайзингу	Програма-робот, який збирає інвесторам портфель інвестицій, надає допомогу у керуванні даним портфелем, тобто замінює фінансового консультанта.

Вище зазначалося, що у сучасному світі банки орієнтуються на потреби та попит клієнтів, що зумовлює необхідність не тільки збирання великого обсягу даних, а й їх глибокого аналізу за кількісними та якісними показниками, для цього потрібно проводити опитування споживачів банківських послуг. Проведення такої роботи в даний час можливе за допомогою використання в банку цифрової технології Big Data. Їх обробляють за допомогою спеціальних автоматизованих інструментів. Використання Big Data є одним із способів підвищення рентабельності банку за рахунок того, що результати аналітики великих даних сприяють правильній побудові бізнес-моделі конкретного банку, яка передбачає розробку та застосування персоналізованих пропозицій для клієнтів, виходячи з їх потреб.

Результатом проведеної роботи з використанням Big Data є отримання персоналізованої банківської послуги, використання якої буде зручним для клієнтів банку та ефективним (прибутковим) для банку. Тобто цифрові

технології допомагають створити нову нетрадиційну банківську послугу, яка буде індивідуальною для кожного клієнта банку. Насправді це є великою перевагою на ринку банківських послуг, адже створення таких продуктів та послуг дозволяє не тільки утримати вже існуючих клієнтів, а й залучити нових і цим розширювати клієнтську базу.

Другим вагомим напрямом трансформації банківського бізнесу під впливом цифровізації є операційні процеси. Ефективність здійснення банківської діяльності в багатьох залежить від правильно сформованого операційного процесу, що, у свою чергу, залежить від бізнес-моделі конкретного банку. Ці два напрями виступають одними з основних, за якими йде трансформація банківських послуг в умовах цифровізації. Отже, крім вищезазначеної технології Big Data, в операційних процесах банками використовуються такі інноваційні технології, як машинне навчання, поглиблена аналітика, штучний інтелект, робоедвайзинг, а також блокчейн, що дозволяє здійснювати операції без участі посередників та операційно-облікового підрозділу кредитних організацій.

Створення нових банківських продуктів та використання інноваційних технологій дозволяє банкам спростити та підвищити швидкість здійснення різних банківських операцій, тобто оптимізувати операційні процеси банків. Така оптимізація здійснюється шляхом переходу обслуговування клієнтів переважно в онлайн-формат. Застосування банками цифрових технологій в операційних процесах має переваги, серед яких можливість обслуговування клієнтів за допомогою онлайн-простору (банківських мобільних додатків, електронних кабінетів), що не вимагає особистої присутності в банківських відділеннях, розробка персоналізованих пропозицій, включаючи знижки та найбільш вигідні умови щодо кожного клієнта виходячи з його кредитної історія рівня доходів і витрат та інших персональних характеристик. У таблиці 3.2 наведена інформація щодо 10 додатків вітчизняних банків та банків іноземних банківських груп, в тому числі АТ «ОТП Банк».

Топ-10 додатків вітчизняних банків [7]

Назва банку	Відкриття кредитної лінії в додатку	Підв'язка карток інших банків	Оплата будь-якого рахунку з додатка	Відображення різних рахунків клієнта	Можливість вимкнення подвійної конвертації	Відкриття валютного депозиту в додатку
Монобанк	+	+	-	+	+	+
Sense банк	+	+	-	+	+	+
А-банк	+	+	-	+	+	+
ПриватБанк	+	+	+	+	+	+
ПУМБ	+	+	-	-	-	+
Укргазбанк	-	+	-	-	-	+
Укрсиббанк	-	+	-	-	-	-
ОТР банк	-	+	-	-	-	-
Райффайзен банк	-	-	-	-	-	-
ОщадБанк	-	-	-	-	-	-

З наведеної інформації у таблиці 3.2 можна побачити, що повний перелік певних віддалених послуг у додатках надає ПриватБанк, що створює для нього конкурентні позиції та активізує залучення нових клієнтів і утримання існуючих. Також майже всі послуги надають Монобанк, Sense банк та А-банк. Не надають ні однієї послуги Райффайзен банк і ОщадБанк, оскільки їх додатки мають функціональні обмеження. Однак це не означає, що два останніх банки не впроваджують у себе дистанційне обслуговування клієнтів.

АТ «ОТП Банк» має мобільний додатком, що суттєво відрізняється від додатків провідних банків і вимагає доопрацювання у частині забезпечення кредитних ліній та узгодження зміни кредитних лімітів, оплати будь-яких рахунків, можливості вільної конвертації валюти та проведення валютних операцій, відкриття валютних депозитів та контролю за їх рухом.

Ще одним напрямом впровадження цифрових технологій є застосування в роботі банків кешбек-сервісів під час здійснення придбання банківських послуг чи продуктів. Різновидом такої технології є створення індивідуальних кастомізованих пропозицій в результаті проведеного аналізу даних із

застосуванням Big Data. Можна відзначити, що за тими напрямками, за якими йде цифрова трансформація, банки використовують практично одні й ті самі технології з акцентом на конкретну категорію клієнтів або операційні процеси. Створення персональних пропозицій залучає потенційних клієнтів, тому дана сфера застосування цифрових технологій досить актуальна серед організацій банківського сектора. Так, ПриватБанк під час обслуговування своїх клієнтів аналізує не тільки фінансовий стан, а й бере до уваги його вік та купівельну спроможність.

Для ОТП Банку 2023 р. став часом активної цифровізації послуг у мобільному застосунку OTP Bank UA. Оформлення кредиту готівкою та відкриття кредитної картки, відкриття депозиту за стандартними або за індивідуальними умовами, перекази між рахунками як усередині банку, так і в інші українські банки, проведення операцій обміну валют та оплата послуг інтернету та телебачення. Також було впроваджено велику кількість нефінансових послуг: додавання карток у гаманці Google Pay та Apple Pay, розширена категоризація транзакцій, формування квитанцій за будь-якими операціями в застосунку, управління словом-паролем, захист критичних операцій у застосунку. У 2023 р. ОТП Банк став першим банком в Україні, який надав можливість клієнтам напряду брати участь в аукціонах Міністерства фінансів України із придбання ОВДП через мобільний застосунок OTP Bank UA. Клієнти банку отримали ефективний інструмент інвестицій та підтримки держави у складний час. На початок 2024 р. 10% усіх ОВДП в Україні було куплено в застосунку OTP Bank UA. Важливим фокусом для банку в 2023 р. став напрямок благодійності. Так, улітку 2023 р. у застосунок OTP Bank UA додали розділ благодійності, де клієнти можуть переказати кошти на рахунок потрібного благодійного фонду без комісії. А у грудні 2023 р. уперше серед українських банків у мобільному застосунку OTP Bank UA відбувся благодійний аукціон, зібрані кошти з якого було скеровано у фонд Superhumans Center. Понад 200000 клієнтів ОТП Банку уперше встановили мобільний застосунок OTP Bank UA та спробували нові

продукти та функції, що з'явилися в застосунку. Більше 90% клієнтів старого застосунку OTP Smart було переведено до нового.

Перевагою мобільного додатку АТ «ОТП Банк» є можливість інвестування у державу шляхом придбання облігацій внутрішньої державної позики, що відповідає потребам держави для фінансування воєнних витрат, потребам банку у отриманні комісійних доходів та потребам фізичних осіб у отриманні додаткових доходів від придбання цінних паперів.

Цифрова трансформація банківської діяльності, спрямована на клієнтоорієнтованість та оптимізацію операційних процесів, зумовлюють формування бізнес-моделей в кожному вітчизняному банку, незважаючи на його масштаби. Сьогодні цифрові технології присутні у будь-якій сфері банківського бізнесу, так як глобальний процес цифровізації неспроможний залишити його осторонь. Тому бізнес-моделі банків трансформуються за рахунок цифровізації його структурних елементів. Цифровізація відкриває перед банками нові можливості та дає їм нові конкурентні переваги, але водночас привносить у роботу банківського сектору нові ризики – не фінансової, а технологічної природи, що створює нові проблеми у забезпеченні економічної безпеки банків та нові виклики стабільності фінансової системи.

Розширення спектра банківських ризиків пов'язане з новими типами учасників ринків, новими технологіями, ускладненням законодавства, зміною поведінки споживачів. Впровадження цифрових технологій поступово стирає межу між банківськими та небанківськими видами діяльності, а швидкість створення нових платіжних інструментів випереджає можливості пристосованості до неї банківського середовища.

Цифрова трансформація банківських послуг має бути покладена в основу розвитку нетрадиційних банківських послуг як найвищий рівень використання цифрових технологій породжує у банківському секторі такі ефекти: високий ступінь стандартизації, так як інтеграція фінансових функцій з технологічними системами базується на стандартизованих процесах та даних; високий рівень автоматизації, оскільки нові технологічні інструменти забезпечують

автоматизацію більшості послуг та процесів; підвищення продуктивності за рахунок скорочення витрат часу виконання дій та операцій; зміна фінансових моделей у бік концентрації ресурсів на розумінні потреб ринку; покращення взаємодії з клієнтами та співробітниками завдяки підвищенню доступності інформації. Зрештою, впровадження цифрових технологій веде до створення нових бізнес-моделей та розвитку відкритих екосистем, в які будуть залучені всі ринки та споживачі. Важливо підкреслити, що цифрова трансформація - це не технологічна стратегія, а бізнес-стратегія, яка дозволяє бізнесу швидко реагувати на потреби ринку.

3.2. Активізація та диверсифікація нетрадиційних послуг АТ «ОТП Банк»

Національний банк України, Міністерство фінансів України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку та Фонд гарантування вкладів фізичних осіб затвердили у серпні 2023 р. нову Стратегію розвитку фінансового сектору України, яка визначає напрями розвитку фінансового сектору, в тому числі банківського сектору в якому працює АТ «ОТП Банк».

Стратегія передбачає, що спільні дії регуляторів та Фонду гарантування вкладів у фінансовому секторі будуть спрямовані на досягнення п'яти таких стратегічних цілей:

- макроекономічна стабільність,
- фінансова стабільність,
- фінансова система працює на відновлення країни,
- сучасні фінансові послуги,
- інституційна спроможність регуляторів та ФГВФО [26].

В Стратегії розвитку фінансового сектору України визначено, що «розвиток нових технологій підвищує доступність фінансових послуг як на банківському, так і небанківському сегментах фінансового ринку. У квітні 2022 року ФГВФО запроваджено дистанційні виплати вкладникам банків, які є в

управлінні ФГВФО. Для активнішого використання електронних платіжних засобів планується забезпечити подальший розвиток інфраструктури, а також сприяти розвитку фінансової грамотності. Розвиток інноваційних технологій відповідно до змін уподобань споживачів фінансових послуг, поширення віртуальних каналів обслуговування, персонізованих фінансових послуг, мобільних рішень, розвиток відкритого банкінгу та поширення співробітництва традиційних фінансових установ із FinTech-компаніями сприятимуть кращому задоволенню потреб клієнтів і вимагатимуть від регуляторів та ФГВФО більш гнучкого та проактивного підходу до регулювання та нагляду за більш широким спектром учасників фінансового ринку. Розширенню можливостей упровадження інновацій під час надання фінансових послуг професійними учасниками ринків капіталу сприятиме подальше розроблення змін до нормативно-правових актів НКЦПФР з питань провадження депозитарної діяльності, діяльності з торгівлі фінансовими інструментами та функціонування операторів організованого ринку. Завдяки вищезазначеним змінам буде удосконалено застосування новітніх мобільних ІТ-технологій під час надання професійними учасниками послуг своїм клієнтам із метою надання інвесторам можливості для здійснення інвестицій через інструменти ринків капіталу. Разом з тим для всіх учасників фінансового ринку повинні бути забезпечені рівні умови конкуренції, усунено можливість використання регуляторного арбітражу та забезпечено дотримання міжнародних стандартів з фінансового моніторингу» [26].

Основні напрями активізації банківських послуг відповідно до Стратегії розвитку фінансового сектору України наведені у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Основні напрями активізації банківських послуг [26]

Ініціативи	Заходи	Відповідальні за виконання
1	2	3
4.1. Розвиток інфраструктури цифрових фінансових послуг	4.1.1. Розвиток цифрової економіки	НБУ, НКЦПФР, ФГВФО, Мінекономіки, Мінфін, Мінцифри, профільні асоціації

1	2	3
	4.1.2. Розбудова фінансової інфраструктури	НБУ, Мінцифри, НКЦПФР, ФГВФО
	4.1.3. Сприяння впровадженню мобільних застосунків для проведення фінансових операцій	НКЦПФР, ФГВФО, Мінцифри, НБУ
	4.1.4. Упровадження практики електронного функціонування органів управління господарських товариств	НКЦПФР
4.2. Автоматизація і фінансових послуг	4.2.1. Розвиток безготівкової економіки та відкритої архітектури фінансового ринку	НБУ, ФГВФО, Мінцифри, Мінфін, Мін'юст
	4.2.2. Поширення застосування безпаперових технологій	НБУ, ФГВФО, Мінцифри, НКЦПФР, КМУ, Мін'юст
4.3. Регулювання віртуальних активів	4.3.1. Упровадження регулювання та нагляду за ринком віртуальних активів	НКЦПФР, НБУ, Мінцифри
4.4. Цифрова оборона фінансового сектору	4.4.1. Організація колективної (інтегрованої) кібербезпеки фінансового сектору	НБУ, ФГВФО, НКЦПФР, Мінфін, Мінекономіки, Мінцифри, Держказначейство, Держспецзв'язку
	4.4.2. Підвищення надійності фінансових послуг	НБУ, Мінцифри, Держспецзв'язку, НКЦПФР, НАБУ
4.5. Відновлення фінансової інфраструктури	4.5.1. Фінансові послуги на деокупованих територіях	НБУ, Мінфін, Мінреінтеграції

Роль ефективності диверсифікації продовжує ретельно досліджуватися на тлі суперечливих емпіричних та теоретичних розбіжностей. Поки що більшість цих висновків базуються на прикладі розвинених країн, або в контексті нефінансової галузі. Мало що відомо про вплив диверсифікації на банківську індустрію, особливо в контексті країн, що розвиваються. Диверсифікація передбачає поділ і розробку нових банківських послуг, в тому числі нетрадиційних банківських послуг з вимогами безготівкової економіки та відкритої архітектури фінансового ринку. Тож, сучасний стан банківської системи вимагає відповідності високим стандартам щодо якості, положення на ринку, продукту, ноу-хау, а також інформаційної діяльності та звітності. Завдяки розвитку інформаційних технологій існує можливість обробки та

передачі інформації в режимі реального часу при мінімальних витратах, саме тому відбувається падіння цін на банківські продукти.

Під адаптивністю вчені розуміють «здатність системи до відновлення своєї функціональності з мінімальними витратами і в найкоротші терміни» [12, с. 20].

АТ «ОТП Банк» надає нетрадиційні банківські послуги між різними суб'єктами: лізингові послуги – ТОВ «ОТП Лізинг», управління активами та інвестування, в тому числі страховиків – ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал», факторингові послуги – ТОВ «ОТП Факторинг Україна», накопичення коштів для забезпечення додаткової недержавної пенсії – відкритий пенсійний фонд «ОТП Пенсія» та недержавний пенсійний фонд «Відкритий пенсійний фонд «ФріФлайт». Для зручності отримання послуг фізичними особами та корпоративними клієнтами таке розмежування не зручне та не доцільне, оскільки фізична особа-клієнт АТ «ОТП Банк» повинна мати декілька мобільних додатків від банківської групи, що відповідає впровадженню мобільних застосунків для проведення фінансових операцій. Ситуація є гіршою у випадку банківського обслуговування юридичних осіб, що користуються нетрадиційними банківськими послугами від АТ «ОТП Банк», оскільки підприємство повинно мати декілька електронних кабінетів, що дезорієнтує у загальному балансі фінансових активів і зобов'язань підприємства. На нашу думку, перегляду вимагає порядок надання нетрадиційних банківських послуг АТ «ОТП Банк».

Ефективність реалізації стратегії диверсифікації в комерційному банку може оцінюватися на основі співвідношення отриманого результату і сумарних витрат ресурсів організації за допомогою прямих і зворотних показників:

$$E1 = \frac{P}{3} \quad (3.1);$$

$$E1 = \frac{3}{P} \quad (3.2);$$

де E1 – пряма ефективність витрат;

E2 – зворотна ефективність витрат;

P – отриманий результат, грн.;

Z – понесені витрати, грн [12, с. 23].

Ефективність від диверсифікації операцій також може бути оцінена за напрямками діяльності (групі операцій). З цією метою розраховується коефіцієнт диверсифікації (формула Кифяка P.):

$$Kd1 = \frac{E1}{Ecp} \quad (3.3),$$

де Kd1 – коефіцієнт диверсифікації бізнесу;

E1 – ефективність диверсифікації бізнесу 1-го підрозділу;

Ecp – середня ефективність диверсифікації по банку.

Для того щоб диверсифікація операцій в одному підрозділі була ефективною, Kd1 для одного підрозділу повинен бути вище 1.

Для АТ «ОТП Банк» рекомендовано здійснити організаційні зміни та об'єднати активи, капітал та зобов'язання фінансових установ банківської групи (перший етап об'єднання рекомендовано – ТОВ «ОТП Факторинг Україна», ТОВ «ОТП Лізинг»), що дасть змогу провести економію на адміністративних витратах, податкових зобов'язаннях, орендних платежах і дасть змогу збільшити рівень надання таких послуг шляхом активізації, супутнього продажу та реклами. Основною метою диверсифікації нетрадиційних послуг АТ «ОТП Банк» є розширення переліку послуг шляхом об'єднання різних фінансових установ, що фактично перебувають у власності одних і тих самих акціонерів.

На прикладі АТ «ОТП Банк», ТОВ «ОТП Факторинг Україна», ТОВ «ОТП Лізинг» проведемо визначення можливої економії витрат на основі отриманих результатів. Останні річні фінансові звіти з розширеними додатками визначені у 2022 р., тому сформуємо вибірку операційних витрат (затрат) для

оцінки ефективності стратегії диверсифікації в комерційному банку. Можливі статті витрат наведені у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Витрати за банківськими послугами, тис. грн

	АТ «ОТП Банк»	ТОВ «ОТП Лізинг»	ТОВ «ОТП Факторинг Україна»
Витрати на персонал	1 188 705	149 018	17833
Амортизаційні витрати	341 116	53 669	2442
Обслуговування основних засобів	195 213	19 854	86
Відрахування до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	178 818		
Витрати по залученню клієнтів	7 646		
Витрати на рекламу	10 193		
Професійні послуги	48 526	15 366	578
Послуги зв'язку	76 396		
Витрати на роялті	13 282		
Операційна оренда	8 160		
Витрати на безпеку	13 494		
Податки, крім податку на прибуток	13 571		
Витрати на штрафи та пені	2 174		
Господарські витрати	59 761		
Витрати на благодійність та спонсорство	15 540		
Витрати по супроводженню операцій з пластиковими картками	16 017		
Витрати по договорам оренди	11 236		
Судові витрати	3 111		
Витрати на інкасацію	10 026		
Витрати на відрядження	1 893		
Витрати на навчання	4 096		
Знецінення запасів		38 153	
Комісійні витрати		2 921	165
Інші витрати	10 390	3 484	237

Для економії на масштабі надання нетрадиційних послуг банківською групою АТ «ОТП Банк» можна прийняти:

– витрати на оплату праці, оскільки частина послуг буде надаватися банківськими працівниками, що не передбачає утримання штату працівників у ТОВ «ОТП Факторинг Україна», ТОВ «ОТП Лізинг»,

- амортизаційні витрати та витрати на оренду приміщень, оскільки послуги будуть надаватися у приміщеннях та відділеннях АТ «ОТП Банк» та оплачувати амортизацію за іншими приміщеннями не доцільно;
- витрати на обслуговування приміщень та комунальні послуги,
- витрати на професійні та консультаційні послуги.

Процедура оцінки диверсифікації діяльності комерційного банку може включати наступні етапи рис. 3.2.

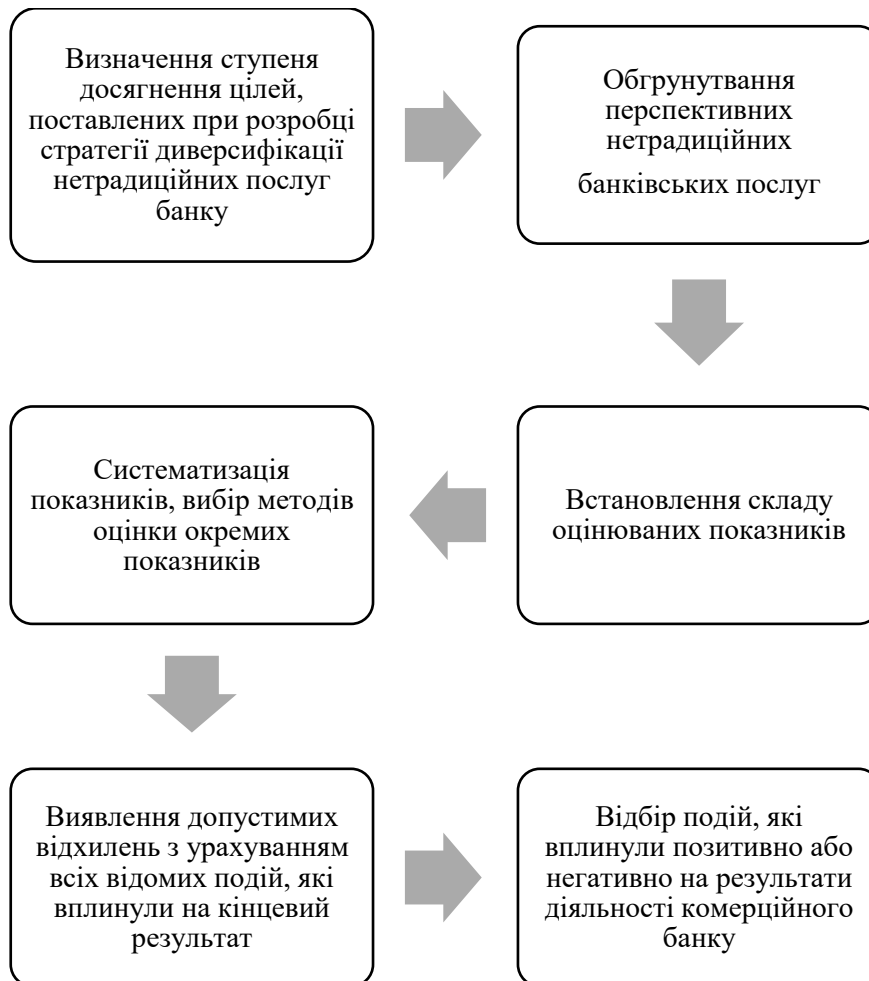

Рис. 3.2. Процедура оцінки диверсифікації нетрадиційних послуг АТ «ОТП Банк»

Залежно від масштабів програм внутрішня структура управління може включати в себе тимчасові служби (спеціальні підрозділи) для вирішення окремих завдань, наприклад, розробки бюджету, планування робіт, проведення дослідницьких робіт та ін.

Способом оцінки диверсифікації діяльності банку може служити експертна оцінка. Експертами можуть виступати як незалежні оцінювачі (рейтингові агентства, кваліфіковані фахівці), так і вище керівництво банку і служби стратегічного планування кредитної організації. Експертам пропонується оцінити рівень збалансованості бізнесу банку за стобальною шкалою. Для підвищення узгодженості думок експертів і досягнення порівнянних результатів виставляння балів необхідно проводити за такою системою оцінок.

Для адаптації роботи АТ «ОТП Банк» в умовах воєнного стану, повітряних тривог, дефіциту електроенергії для надання нетрадиційних банківських послуг рекомендовано:

1) забезпечення безперебійної роботи всіх дистанційних систем обслуговування та контакт центрів;

2) тимчасово знизити тарифи на дистанційні/безготівкові послуги для заохочення населення до їх використання. Комісійні платежі потенційно залишаться на попередньому рівні за рахунок збільшення трансакцій;

3) проводити роз'яснювальну роботу з клієнтами щодо переваг використання дистанційних сервісів та безготівкових платежів. Банківські консультанти повинні пояснити клієнтам, що «без нагальної потреби не відвідувати банківські відділення, у тому числі для зняття готівки з рахунків, здійснення платежів чи обміну валют, та уникати користування готівкою – як гривневою так і валютною, яка потенційно може бути носієм вірусу;

4) передбачити: можливість дистанційної роботи персоналу на тих ланках операційного процесу, де це можливо; чіткий графік роботи банківських відділень з обов'язковими забезпеченням альтернативними джерелами електроенергії

5) активізація цифрових пропозицій у наданні більшості банківських послуг та покращення роботи офіційних сайтів, інтернет-додатків всієї банківської групи. Очікується, що доходи від нетрадиційних послуг будуть демонструвати високу дохідність та результативність у розробці /

вдосконаленні цифрових пропозицій щодо продуктів та послуг для своїх бізнес-сегментів, а також будуть впроваджувати або підтримувати інновації в банківському секторі України.

Отже, актуальність дослідження в основному мотивована недостатньою увагою до нетрадиційних послуг банків, в тому числі АТ «ОТП Банк», де нетрадиційні послуги розмежовані між різними фінансовими установами-юридичними особами. Для пошуку шляхів і напрямків збалансованості бізнесу банківської установи, необхідно детально вивчити банківський ринок та врахувати положення Стратегії розвитку фінансового сектору України за якої банки зобов'язані забезпечити розвиток фінансової інфраструктури та впровадженню мобільних застосунків для проведення фінансових операцій. Алгоритм управління диверсифікацією включає в себе: формування цілей і завдань на основі аналізу діяльності, систематизація показників, виділення допустимих відхилень, оцінку впливу подій на результати комерційного банку, формування висновків про результативність. В умовах високої конкуренції кожна банківська установа повинна постійно впроваджувати нові та вдосконалювати вже існуючі банківські продукти та послуги на засадах цифровізації.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню надання нетрадиційних послуг комерційними банками України та обґрунтуванню перспектив активізації удосконалення. За результатами проведеного дослідження зроблено наступні висновки:

1. Досліджено сутність банківських послуг як нематеріальної форми кінцевий результат діяльності банку відносно обслуговування клієнтів, сутність якого полягає у реалізації сукупності практичних дій операційної діяльності, спрямованих на задоволення потреб споживачів банківської послуги з метою отримання прибутку та досліджено їх історичний розвиток.

2. Узагальнено види діяльності банків та банківські послуги, які сучасні банки можуть забезпечувати. Положення Господарського кодексу України визначають основні види банківських операцій є депозитні, розрахункові, кредитні, факторингові та лізингові операції.

3. З'ясовано особливості та принципи нетрадиційних банківських послуг. Нетрадиційна банківська послуга – сукупність практичних дій операційної діяльності, спрямованих на задоволення потреб споживачів та отримання прибутку, в основу якого покладено інноваційний характер та нові технології процедури здійснення. До нетрадиційні послуги з усього переліку послуг банківських установ відносить наступні: «лізинг; факторинг; трастові послуги; гарантії та поручительства; дистанційне обслуговування; консультаційні послуги; інформаційні послуги.

4. Проведено оцінку фінансового стану банківської групи АТ «ОТП Банк» вказує, що банківська працює та розвивається, незважаючи на умови воєнного стану та збільшує вартість активів, капіталу та зобов'язань, а також у 2023 р. відновила свою прибутковість за всіма фінансовими установами з перевагою прибутку від банківської діяльності. АТ «ОТП Банк» є комерційним банком зі 100% іноземним капіталом з єдиним акціонером OTP Group, акціонерами OTP

Group виступають угорські інвестори (48.83%), іноземні компанії та приватні особи, міжнародні організації (50.57%), співробітники OTP Group (0,55%) та урядові організації (0,05%).

5. АТ «ОТП Банк» надає нетрадиційні послуги для різних груп клієнтів, для забезпечення ефективності надання послуг банківська група розмежувала нетрадиційні послуги між різними суб'єктами: лізингові послуги – ТОВ «ОТП Лізинг», управління активами та інвестування, в тому числі страховиків – ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал», факторингові послуги – ТОВ «ОТП Факторинг Україна», накопичення коштів для забезпечення додаткової недержавної пенсії – відкритий пенсійний фонд «ОТП Пенсія» та недержавний пенсійний фонд «Відкритий пенсійний фонд «ФріФлайт». Оцінка ефективності надання традиційних та нетрадиційних послуг банком вказує на загальну ефективність (прибутковість) у банківській установі на рівні 0,19%-1,1%, прибутковість інвестиційних послуг через діяльність ТОВ «Компанія з управління активами «ОТП Капітал» на рівні 4,28%-6,64%, прибутковість факторингових послуг через ТОВ «ОТП Факторинг Україна» на рівні 0,71%-5,77%, лізингові послуги були прибутковими на рівні 0,30% та 1,14% або збитковими на рівні 1,6%. Динаміка показників прибутковості нетрадиційних послуг вказує на зменшення відповідних показників.

6. Обґрунтовано напрями розвитку банківських послуг в умовах цифровізації ринку банківських послуг через високий ступінь стандартизації, так як інтеграція фінансових функцій з технологічними системами базується на стандартизованих процесах та даних; високий рівень автоматизації, оскільки нові технологічні інструменти забезпечують автоматизацію більшості послуг та процесів; підвищення продуктивності за рахунок скорочення витрат часу виконання дій та операцій; зміна фінансових моделей у бік концентрації ресурсів на розумінні потреб ринку; покращення взаємодії з клієнтами та співробітниками завдяки підвищенню доступності інформації. Впровадження цифрових технологій веде до створення нових бізнес-моделей та розвитку відкритих екосистем, в які будуть залучені всі ринки та споживачі. Важливо

підкреслити, що цифрова трансформація - це не технологічна стратегія, а бізнес-стратегія, яка дозволяє бізнесу швидко реагувати на потреби ринку.

7. Визначено напрями активізація та диверсифікація нетрадиційних послуг АТ «ОТП Банк», де нетрадиційні послуги розмежовані між різними фінансовими установами-юридичними особами. Для пошуку шляхів і напрямків збалансованості бізнесу банківської установи, необхідно детально вивчити банківський ринок та врахувати положення Стратегії розвитку фінансового сектору України за якої банки зобов'язані забезпечити розвиток фінансової інфраструктури та впровадженню мобільних застосунків для проведення фінансових операцій. Алгоритм управління диверсифікацією включає в себе: формування цілей і завдань на основі аналізу діяльності, систематизація показників, виділення допустимих відхилень, оцінку впливу подій на результати комерційного банку, формування висновків про результативність. В умовах високої конкуренції кожна банківська установа повинна постійно впроваджувати нові та вдосконалювати вже існуючі банківські продукти та послуги на засадах цифровізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
3. Про недержавне пенсійне забезпечення Закону України «» від 09.07.2003 № 1057-IV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>
4. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки Закону України від 23.02.2006 № 3480-IV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
5. Адаменко М. В., Волкова Г. І., Дашкевич В. М. Розвиток інноваційних банківських послуг у сфері кредитування. *Ефективна економіка*. 2021. № 11. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9572> (дата звернення: 11.06.2024).
6. Банківська система : підручник : у 2 ч. / за ред. проф. Лади Василівни Шірінян; Нац. унт. харч. технологій. Київ : Ліра-К, 2019 . Ч. 1 : Банківська система України та її економічні основи / [Л. В. Шірінян та ін.]. 2019. 411 с.
7. Береславська О. Трансформація банківських послуг в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-99>
8. Бойко С., Герасименко Д. Зарубіжний досвід розміщення коштів фізичних та юридичних осіб на банківських депозитах. *Review of transport economics and management*. 2022. № (6(22)). С.72–78.
9. Бойко С., Герасименко Д. Формування ресурсів банківської установи в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-54>
10. Васильєва Л. О. Класифікація банківських операцій: теоретичне та практичне значення. *Вісник Академії митної служби України*. Сер. : Право. 2012. № 1 С. 153-156.

11. Вінценті Е.Кушнір Н. О. Сучасні тенденції ринку банківських послуг із застосуванням інформаційних технологій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. Вип. 43. С. 32-36.

12. Вядрова Н., Северіна К. Диверсифікація діяльності банку та роль банківських послуг формуванні доходів. *Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку*. 2022. Вип. 1(4). С. 19-27

13. Ганзюк С.М. Шаровський М.Ю. Традиційні та інноваційні послуги на ринку банківських продуктів України. *Інфраструктура ринку*. 2020. Випуск 42. С. 297-301.

14. Дзера О. В., Біленко М. С. Категорія «банківська послуга»: визначення і особливості. *Нове українське право*. 2022. Вип. 1. С. 24-34

15. Дроботя Я.А. Нетрадиційні банківські послуги та фінансові ризики пов'язані з ними: реалії України, міжнародний досвід. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. 2018. № 1. С.31-40.

16. Жаворонок А. В. Концептуальні засади ідентифікації типів нетрадиційних банківських послуг. *Фінансові дослідження*. 2017. № 1. С. 164-173

17. Жаворонок А. В. Теоретичні аспекти визначення впливу ринку кредитних послуг на стабільність банківської системи. *Economic synergy*. 2022. Iss. 4. С. 154-165.

18. Жаворонок А. В. Теоретичні основи розробки механізму активізації ринку нетрадиційних банківських послуг в Україні. *Бізнес Інформ*. 2018 № 8 С. 178-184

19. Жаворонок А.В. Обґрунтування сутності нетрадиційних банківських послуг. *Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал*. Чернігів: Черн. нац. технол. ун-т. 2017. Номер 3(11). С. 158–166.

20. Жаворонок А.В., Вікнянська А.О. Нетрадиційні банківські операції та послуги: передумови виникнення та розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2018. №21. С. 257-261

21. Левкович О. В., Райгородська Ю. Ю. Удосконалення банківських послуг з метою підвищення їх прибутковості. *Ефективна економіка*. 2023. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_5_62

22. Лисенок О. В. Фінансовий аналіз II (Аналіз банківської діяльності): конспект лекцій для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» денної та заочної форм навчання / О. В. Лисенок. К.: НУХТ, 2021. 241 с.

23. Марущак А. Правова сутність банківських послуг та шляхи забезпечення захисту прав їх споживачів. *European political and law discourse*. 2017. Volume 4, Issue 2. С. 228-233

24. Мельничук Н.Ю. Теоретичні підходи розуміння сутності дефініції «банк» й визначення його ролі в економічній сфері. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 4. С. 856-860.

25. Мочерний С., Гришак Л. Методологія дослідження сутності банку. *Банківська справа*. 1999. № 5. С. 7.

26. Нова Стратегія розвитку фінансового сектору: протистояння викликам війни у фінансовому секторі та підтримання відновлення економіки України. URL: bank.gov.ua/ua/news/all/nova-strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-protistoyannya-viklikam-viyni-u-finansovomu-sektori-ta-pidtrimannya-vidnovlennya-ekonomiki-ukrayini

27. Пасічник І. В., Базадзе К. М. Сучасні підходи щодо визначення сутності банківських послуг. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2012. № 1. С. 126-129.

28. Реверчук С. К., Творидло О. І. Особливості розвитку та державного регулювання ринку банківських послуг України в умовах цифровізації. *Економічний простір*. 2022. № 179. С. 12-18.

29. Роуз П.С. Банковский менеджмент: Пер. с англ. / П.С. Роуз. М.: Дело Лтд, 1995. 768 с.

30. Рудан В. Я. Теоретичне обґрунтування сутності банку. *Наука молода*. 2014. Вип. 21. С. 206-220.
31. Савелко Т. Теоретичні аспекти ринку банківських послуг України. *Економіка України*. 2007. № 8 (549). С. 27-32.
32. Шірінян А. С., Шірінян Л. В. Конкуреноспроможність ринку банківських послуг України: фактор суперництва, тенденції та результати. *Економіка України*. 2019. № 6. С. 18-38
33. Шірінян Е. А., Шірінян Л. В. Ринок банківських послуг з позицій сучасної науки і законодавства. *Облік і фінанси*. 2023. №2 (100). С. 111-121
34. Шпильовий В. А. Підходи до класифікації банківських послуг. *Економіка та держава*. 2016. № 1. С. 27–30
35. Boyko S. Volatility of yield for DG bonds on the Ukrainian financial market. *Ukraine, Bulgaria, EU: Economic and Social Development Trends: materials VI International Scientific and Practical Conference* (Burgas, Bulgaria, 26 August 2022). Burgas: Avangard Prima, 2022, 235 p. 84-84
36. Davydenko N., Boiko S., Cherniavska O., Nehrey M. Analysis of the Impact of State-Owned Banks on the Sustainability of Public Finances. *Economies* 2023, 11, 229. <https://doi.org/10.3390/economies11090229>
37. The World Trade Organization. General agreement on trade in services. 1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=981_017#n76

ДОДАТКИ

Додаток А

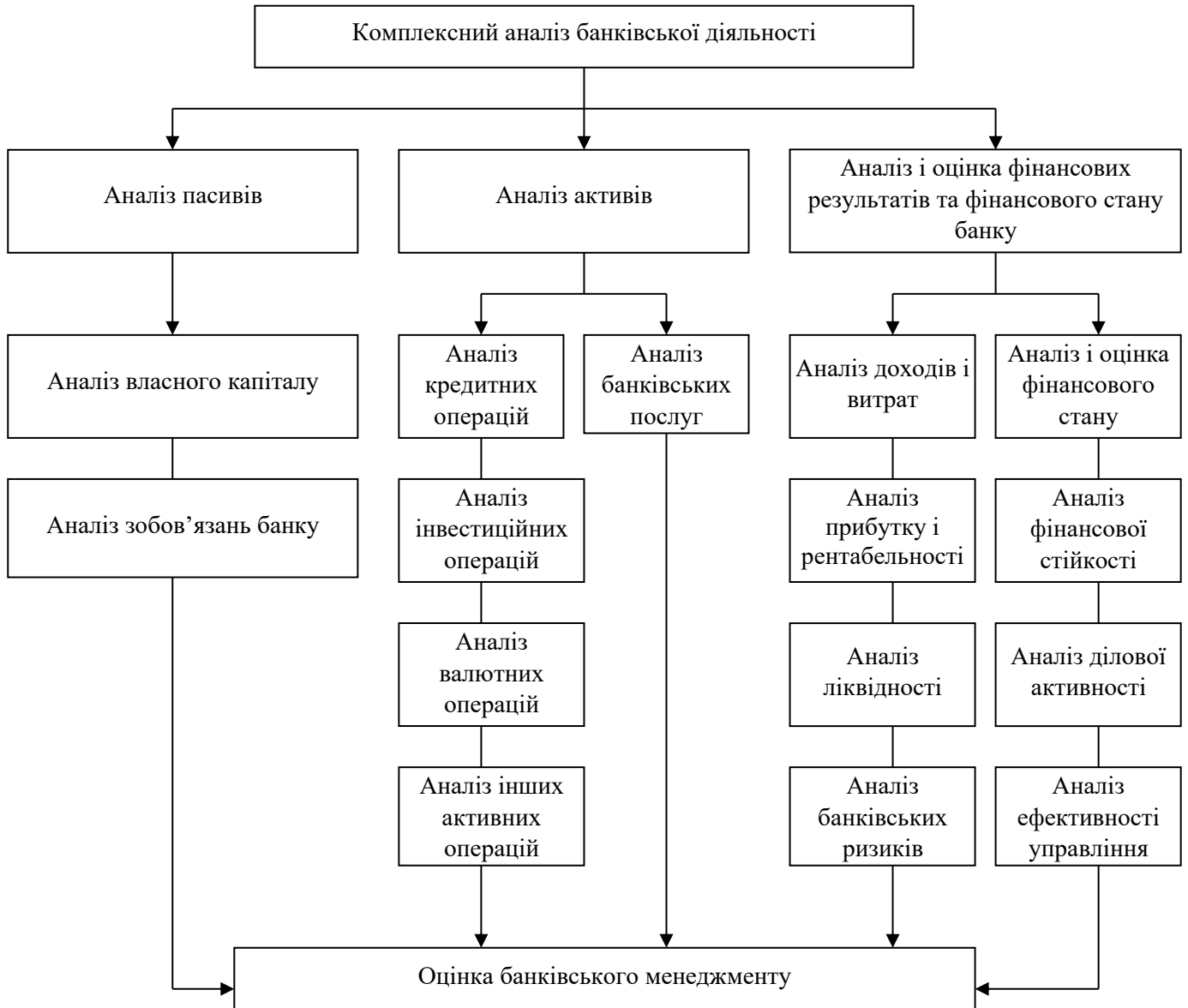

Рис. 1. Схема комплексного аналізу діяльності комерційного банку

[22, с. 9]

Додаток Б

Фінансова звітність

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП БАНК»

Консолідований звіт про фінансовий стан
за рік, який закінчився 31 грудня 2021 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року (як рекласифіковано)	31 грудня 2019 року (як рекласифіковано)
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти	4	3,870,163	3,510,420	3,139,593
Кредити та аванси банкам	5	9,200,700	13,736,333	4,315,031
Кредити та аванси клієнтам	6	52,335,750	37,831,266	32,068,799
Інвестиції в цінні папери	7	14,923,501	12,681,471	10,835,721
Похідні фінансові активи		8,376	10,561	454
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	8	139,143	139,143	139,143
Інвестиційна нерухомість		26,075	27,857	28,152
Поточні податкові активи		110	90	64
Відстрочені податкові активи	19	68,847	76,544	38,747
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	9	349,899	362,624	200,399
Основні засоби	9	1,130,418	878,668	671,469
Інші фінансові активи	10	138,480	106,693	166,878
Інші нефінансові активи	10	682,871	452,350	378,131
Загальна сума активів		82,874,333	69,814,020	51,982,581
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Кошти банків		1,224	132	189,639
Кошти клієнтів	11	56,930,151	47,633,375	35,111,458
Похідні фінансові зобов'язання		4	844	3,447
Інші залучені кошти	12	9,758,302	8,712,865	6,243,464
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		298,908	279,484	83,939
Субординований борг	13	545,977	541,887	433,816
Інші фінансові зобов'язання	14	1,148,515	1,093,290	829,075
Інші нефінансові зобов'язання	14	738,053	379,746	353,678
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		149,689	81,304	84,827
Чисті активи, що належать вкладникам недержавних пенсійних фондів	27	346,623	256,544	-
Загальна сума зобов'язань		69,917,446	58,979,471	43,333,343
КАПІТАЛ				
Статутний капітал	24	6,240,528	6,240,528	6,240,528
Нерозподілений прибуток		5,015,898	2,838,295	716,125
Емісійний дохід	24	405,075	405,075	405,075
Результат від операцій з акціонером	24	1,236,294	1,236,294	1,236,294
Інші резерви		59,092	114,357	51,216
Загальна сума власного капіталу		12,956,887	10,834,549	8,649,238
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		82,874,333	69,814,020	51,982,581

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
Голова Правління

31 жовтня 2022 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

31 жовтня 2022 року

Примітки, надані на сторінках 8-121, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП БАНК» - Банківська група

Консолідований звіт про фінансовий стан
за рік, який закінчився 31 грудня 2022 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	31 грудня 2022 року	31 грудня 2021 року
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	4	4,749,260	3,870,163
Кредити та аванси банкам	5	21,884,176	9,200,700
Кредити та аванси клієнтам	6	41,549,021	52,335,750
Інвестиції в цінні папери	7	33,074,663	14,923,501
Похідні фінансові активи		3,246	8,376
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	8	139,143	139,143
Інвестиційна нерухомість		24,634	26,075
Поточні податкові активи		5	110
Відстрочені податкові активи	19	65,407	68,847
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	9	368,720	349,899
Основні засоби	9	1,047,813	1,130,418
Інші фінансові активи	10	442,714	138,480
Інші нефінансові активи	10	747,523	682,871
Загальна сума активів		104,096,325	82,874,333
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		231	1,224
Кошти клієнтів	11	77,345,594	56,930,151
Похідні фінансові зобов'язання		9,233	4
Інші залучені кошти	12	10,780,653	9,758,302
Забезпечення:			
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	26	301,643	298,908
Субординований борг	13	763,009	545,977
Інші фінансові зобов'язання	14	1,123,114	1,148,515
Інші нефінансові зобов'язання	14	726,796	738,053
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		119,500	149,689
Чисті активи, що належать вкладникам недержавних пенсійних фондів	27	380,943	346,623
Загальна сума зобов'язань		91,550,716	69,917,446
КАПІТАЛ			
Статутний капітал	24	6,231,518	6,240,528
Нерозподілений прибуток		4,641,872	5,015,898
Емісійний дохід	24	405,075	405,075
Результат від операцій з акціонером	24	1,236,294	1,236,294
Інші резерви		30,850	59,092
Загальна сума власного капіталу		12,545,609	12,956,887
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		104,096,325	82,874,333

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
Голова Правління

10 січня 2024 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

10 січня 2024 року

Примітки, надані на сторінках 8-116, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП БАНК»

Консолідований звіт про прибуток або збиток
станом на 31 грудня 2021 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	2021	2020 (як реклаифіковано)
		За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності	За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності
Процентні доходи, у т.ч.:	15	6,978,698	5,960,752
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	15	5,624,396	4,859,572
Інші процентні доходи	15	1,354,302	1,101,180
Процентні витрати	15	(1,506,004)	(1,805,913)
Чистий процентний дохід (Чисті процентні витрати)	15	5,472,694	4,154,839
Комісійні доходи	16	2,001,440	1,693,848
Комісійні витрати	16	(697,922)	(563,074)
Інші доходи		204,161	189,561
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		231,419	(402,922)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		193,957	87,909
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		301,288	692,833
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(169,441)	93,180
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	17	(777,579)	(1,058,483)
Інші витрати		(163,974)	(118,378)
Інші прибутки (збитки)		(13,340)	(18,917)
Витрати на виплати працівникам	18	(1,461,854)	(1,249,112)
Амортизаційні витрати	18	(348,676)	(257,152)
Інші адміністративні та операційні витрати	18	(655,766)	(640,816)
Прибуток (збиток) до оподаткування		4,116,407	2,603,316
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	19	(738,804)	(481,146)
Прибуток (збиток) за рік		3,377,603	2,122,170
Прибуток на акцію			
Середньозважена кількість простих акцій в обігу		499,238	499,238
Базисний та розбавлений прибуток на акцію, в українських гривнях		6,766	4,251

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
Голова Правління

31 жовтня 2022 року

Наталі Дюба
Головний бухгалтер

31 жовтня 2022 року

Примітки, надані на сторінках 8-121, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

**Консолідований звіт про прибуток або збиток
станом на 31 грудня 2022 року
(у тисячах українських гривень)**

	Примітки	2022	2021
		За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності	За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності
Процентні доходи, у т.ч.:	15	10,095,329	6,978,698
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	15	8,538,511	5,624,396
Інші процентні доходи	15	1,556,818	1,354,302
Процентні витрати	15	(2,399,197)	(1,506,004)
Чистий процентний дохід (Чисті процентні витрати)	15	7,696,132	5,472,694
Комісійні доходи	16	1,828,774	2,001,440
Комісійні витрати	16	(664,826)	(697,922)
Інші доходи		255,596	204,161
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		100,893	231,419
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		5,418	193,957
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		701,321	301,288
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(234,071)	(169,441)
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	17	(6,971,523)	(777,579)
Інші витрати		(148,542)	(163,974)
Інші прибутки (збитки), у т.ч.:		(100,474)	(13,340)
- Збиток від модифікації фінансових активів		(100,474)	(13,340)
Витрати на виплати працівникам	18	(1,557,172)	(1,461,854)
Амортизаційні витрати	18	(398,973)	(348,676)
Інші адміністративні та операційні витрати	18	(637,667)	(655,766)
Прибуток (збиток) до оподаткування		(125,114)	4,116,407
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	19	(240,491)	(738,804)
Прибуток (збиток) за рік		(365,605)	3,377,603
Прибуток на акцію			
Середньозважена кількість простих акцій в обігу		499,238	499,238
Базисний та розбавлений прибуток на акцію, в українських гривнях		(732)	6,766

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

		
Володимир Мудрий Голова Правління		Наталія Дюба Головний бухгалтер
10 січня 2024 року		10 січня 2024 року

Примітки, надані на сторінках 8-116, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП БАНК»

Консолідований проміжний скорочений звіт про фінансовий стан
за дев'ять місяців, які закінчилися 30 вересня 2023 року
(у тисячах українських гривень)

	30 вересня 2023 року	31 грудня 2022 року
АКТИВИ		
Грошові кошти та їх еквіваленти	7,662,919	4,749,260
Кредити та аванси банкам	19,357,404	21,884,176
Кредити та аванси клієнтам	35,580,772	41,549,021
Інвестиції в цінні папери	41,603,030	33,074,663
Похідні фінансові активи	97,833	3,246
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	139,143	139,143
Інвестиційна нерухомість	24,634	24,634
Поточні податкові активи	40	5
Відстрочені податкові активи	-	65,407
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	398,006	368,720
Основні засоби	910,384	1,047,813
Інші фінансові активи	403,836	442,714
Інші нефінансові активи	289,887	747,523
Загальна сума активів	106,467,888	104,096,325
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ		
Кошти банків	231	231
Кошти клієнтів	74,874,961	77,345,594
Похідні фінансові зобов'язання	840	9,233
Інші залучені кошти	9,510,595	10,780,653
Забезпечення:		
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	232,498	301,643
Субординований борг	1,287,718	763,009
Інші фінансові зобов'язання	1,268,809	1,123,114
Інші нефінансові зобов'язання	415,500	726,796
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	28,108	119,500
Відстрочені податкові зобов'язання	456,448	-
Чисті активи, що належать вкладникам недержавних пенсійних фондів	786,321	380,943
Загальна сума зобов'язань	88,862,029	91,550,716
КАПІТАЛ		
Статутний капітал	6,231,518	6,231,518
Нерозподілений прибуток	9,326,323	4,641,872
Емісійний дохід	405,075	405,075
Результат від операцій з акціонером	1,236,294	1,236,294
Інші резерви	406,649	30,850
Загальна сума власного капіталу	17,605,859	12,545,609
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань	106,467,888	104,096,325

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
Голова Правління

11 січня 2024 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

11 січня 2024 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП БАНК»

Консолідований проміжний скорочений звіт про прибуток або збиток
за дев'ять місяців, які закінчилися 30 вересня 2023 року
(у тисячах українських гривень)

	За поточний квартал, що закінчився 30 вересня 2023 року	Наростаючим підсумком з початку 2023 року	За поточний квартал, що закінчився 30 вересня 2022 року	Наростаючим підсумком з початку 2022 року
Процентні доходи, у т.ч.:	3,419,780	10,189,790	2,650,172	6,985,477
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	2,990,328	8,880,992	2,209,366	5,784,081
Інші процентні доходи	429,452	1,308,798	440,806	1,201,396
Процентні витрати	(1,175,715)	(3,130,700)	(629,687)	(1,575,256)
Чистий процентний дохід (Чисті процентні витрати)	2,244,065	7,059,090	2,020,485	5,410,221
Комісійні доходи	468,219	1,419,644	473,931	1,269,177
Комісійні витрати	(194,744)	(526,330)	(139,488)	(479,382)
Інші доходи	56,403	77,452	11,857	34,334
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	284,917	190,637	703,964	843,886
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	7,311	(15,281)	(341)	7,568
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою	49,081	226,169	149,507	538,423
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти	(176,014)	(13,122)	(820,605)	(884,740)
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	489,989	(306,434)	(657,657)	(5,063,792)
Інші витрати	(67,297)	(179,386)	(46,009)	(128,824)
Інші прибутки (збитки), у т.ч.:	12,757	21,337	(1,111)	(116,657)
- Прибуток (збиток) від модифікації фінансових активів	12,757	21,337	(1,111)	(116,657)
Витрати на виплати працівникам	(520,100)	(1,313,216)	(389,373)	(1,142,637)
Амортизаційні витрати	(83,412)	(253,919)	(89,602)	(272,903)
Інші адміністративні та операційні витрати	(50,861)	(527,117)	(126,592)	(371,665)
Прибуток (збиток) до оподаткування	2,520,314	5,859,524	1,088,966	(356,991)
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	(537,499)	(1,175,072)	(185,015)	(75,023)
Прибуток (збиток) за звітний період	1,982,815	4,684,452	903,951	(432,014)
Прибуток на акцію				
Середньозважена кількість простих акцій в обігу	499,238	499,238	499,238	499,238
Базисний та розбавлений прибуток на акцію, в українських гривнях	6,915	9,383	1,811	(865)

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
Голова Правління

11 січня 2024 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

11 січня 2024 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП БАНК»

Консолідований проміжний скорочений звіт про сукупний дохід
за дев'ять місяців, які закінчилися 30 вересня 2023 року
(у тисячах українських гривень)

	2023		2022	
	За поточний квартал, що закінчився 30 вересня 2023 року	За нарастаючим підсумком із початку року до дати звітності	За поточний квартал, що закінчився 30 вересня 2022 року	За нарастаючим підсумком із початку року до дати звітності
Прибуток (збиток) за рік	1,982,815	4,684,452	903,951	(432,014)
Інший сукупний дохід				
Компоненти іншого сукупного доходу, які не будуть перекласифіковані у прибуток або збиток, до оподаткування				
Інший сукупний дохід, до оподаткування, прибутки (збитки) від інвестицій в інструменти капіталу	(2,409)	(928)	(217)	1,189
Компоненти іншого сукупного доходу, які будуть перекласифіковані у прибуток або збиток, після оподаткування				
Прибутки (збитки) від фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування	54,881	421,292	12,044	(52,880)
у тому числі:				
Зміна справедливої вартості інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	153,965	13,112	(220,069)	15,812
Зміна резерву на покриття очікуваних кредитних збитків за інвестиціями, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	(99,084)	408,180	232,113	(68,692)
Сума накопиченого прибутку/ (збитку), що перекласифікована у склад прибутків та збитків в результаті вибуття інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	(3,821)	25,134	(2,514)	(792)
Податок на прибуток, що відноситься до фінансових активів, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід у складі іншого сукупного доходу	(66,124)	(69,699)	47,036	19,548
Загальна сума іншого сукупного доходу, який буде перекласифіковано у прибуток або збиток, після оподаткування	(15,064)	376,727	56,566	(34,124)
Загальна сума іншого сукупного доходу	(17,473)	375,799	56,349	(32,935)
Загальна сума сукупного доходу	1,965,342	5,060,251	960,300	(464,949)

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
Голова Правління

11 січня 2024 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

11 січня 2024 року